

တၢ်တြီယၢ်တၢ်မၤတရီုတပါဖိသၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အပူၤ

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအမိၢ်ပုၤ

လၢညါန့ၣ်, ပဆိကမိၣ်လၢကွဲၣ်ဖိတဖၣ်, တၢ်လီၤအံးထွဲကွဲၣ်ထွဲဖိသၢ်တချုးအထီၣ်တီၤကွဲၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တဖၣ်မ့ၢ် တၢ်ပူၤဖျဲးအလီၢ်လၢပဖိပလံၤအဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, တၢ်လီၤတဖၣ်အံၤတမ့ၢ်လၢတၢ်လီၤလၢ အပူၤဖျဲးဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ် န့ၣ်ဘၣ်. ပုၤအါဂၤက လဲၤခိဖျိဘၣ်ဝဲလၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်, သရိၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, ခဲအံၤ ဖိသၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ပူၤတဖၣ်ဘၣ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အလီၢ်အါမံၤလီၤ. ရံၣ်ဖိး (report) ပၣ်ဖျါတၢ်မၤအသး လၢအအိးထီၣ်ပမဲၣ် ဒီးဒုးသ့ၣ်ညါပုၤတၢ်ဂ့ၢ်လီၤဘၣ် ယိၣ်နီၢ်နီၢ်တဖၣ်, လၢအမ့ၢ်တၢ်မၤဆါဖိသၢ်လၢနီၢ်ခိဒီးနီၢ်သး, ဒီးတၢ်မၤတရီုတပါဘၣ်ဃး ဒီးကူး (sex) စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ဖဲအပူၤကွဲၣ် အကတီၢ်န့ၣ်, တၢ်မၤတရီုတပါဒ်အံၤအသးတဖၣ် ဟူထီၣ်သါလီၤဒၣ်လၢ (Roman Catholic) အတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တဖၣ်အပူၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, ခဲအံၤ, တၢ်တဖၣ်အံၤ တမၤအသးထဲ လၢ (Roman Catholic)အတၢ် အိၣ်ဖျိၣ်တဖၣ်အပူၤလၢဘၣ်. ဒ်တၢ်ကွဲးလၢ (Ethic Daily) အပူၤ, (Appendix 3) အသး, (Associate Press) ကွဲးဖျါဝဲလၢ ကျိၣ်စ့တၢ်အုၣ်ကီၤကရၢ (Insurance Company) သၢခါ, ကိးန့ၣ်ဒီးဒီးနီၢ်ရံၣ်ဖိး ၂၆၀ခါ လၢဖြီထဲးစထဲး (Protestant) တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်တဖၣ်မၤတရီုတပါ (ဘၣ်ဃးဒီးကူး) သးစၢ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခရံၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်စိကမိၢ်ဒီး တၢ်သိၣ်တၢ်သိလၢကဟ့ၣ်တၢ်ပူၤဖျဲးအလီၢ်, လီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢပုၤလၢအဘၣ် တၢ်မၤဆါ အိၣ်ညါ, ပုၤဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညါတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်အံၤ, ဖျါလၢပကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်တိၣ်လၢ တၢ်ကဟ့ၣ်ကယၣ် က့ၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ, ဒီးမၤစ့ၤလီၤတၢ်အတၢ်သိလီၤဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်အံၤ လၢပတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အပူၤ, ဒီးလၢပတၢ်အိၣ်ဖျိၣ် အတၢ်ရံၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အ ပူၤန့ၣ်လီၤ. ပတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်, ပသရိၣ်, ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်ပူၤဖျဲးအလီၢ်စီဆံ့, ဖဲဖိသၢ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ် ကဟ့ၣ်ကယၣ် ဒုးဒိၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢနီၢ်ခိ ဒီးနီၢ်သးန့ၣ်လီၤ. ဖိသၢ်တဖၣ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်အဂၢၢ်အကျါၤ ဒ်ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အသး, လၢတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၣ် ဒီးတြီကွဲၣ်တၢ်မၤအာမၤသီ လၢထးခိၣ်တၢ်ကတိၤလၢသးတၢ် တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, လၢနီၢ်ခိ, ဒီးလၢတၢ်မၤတရီုတပါဘၣ်ဃးဒီးကူးန့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်ပုၤလၢ မးသဲ ၁၈၅-၉ ဒ်အံၤလီၤ.

“လၢအကတီၢ်ဖဲန့ၣ် အပျဲၣ်အဘီဟဲဆူယုၣ်ရှုးအအိၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်, မ့ၢ်ဒ်န့ၣ်ဒီးမ့ၢ်မတၢ်ဒိၣ်ကတၢ်လၢမူခိၣ်အဘီ အမ့ၢ်အပူၤတ ဂၤလဲၣ်.

ဒီးယုၣ်ရှုးကိးနီၢ်ဖိသၢ်တဂၤဆူအအိၣ်, ဒီးပၣ်လီၤအီၤလၢအဝဲသ့ၣ်အသးကံၢ်ပူၤ, ဒီးစံးဝဲဒၣ်, ယစံးဘၣ်တဲဘၣ်သုတီတီ အံၤ, သုမ့ၢ်တယၣ်ကွဲၣ်ဘၣ်သုသး, ဒီးကဲထီၣ်ဒ်ဖိသၢ်အသးဘၣ်ဒီး သုတလဲၤန့ၣ်ဘၣ်ဆူမူခိၣ်အဘီအမ့ၢ်အပူၤလၢ တက့ၤဘၣ်. မၤသးဒ် န့ၣ်ဒီး ဖဲဒၣ်ပုၤလၢအဆီၣ်လီၤအသး ဒ်ဖိသၢ်တဂၤအံၤအသးန့ၣ်, အဝဲဒၣ်မ့ၢ်အဒိၣ်ကတၢ်လၢမူ ခိၣ်အဘီအမ့ၢ်အပူၤလီၤ. ဒီးဖဲဒၣ် ပုၤလၢအတူၢ်လိၣ်ဖိသၢ်ဒ်အံၤအသးတဂၤ လၢယမံၤအပိတဂၤန့ၣ်, မ့ၢ်အတူၢ်လိၣ် ယၤလီၤ. မ့ၢ်ဖဲဒၣ်ပုၤလၢအဒုးလီၤယံၤပုၤ အဆံးလၢ အန့ၣ်က့ၤယၤတဖၣ်အကျါတဂၤန့ၣ်, ဆၢၢ်ရူၣ်လၢၢ်မ့ၢ်တၢ် စၢထီၣ်လၢအကိၣ်, ဒီးအဝဲဒၣ်ဘၣ်တၢ်တုၢ်လီၤ လၢပိၣ်လဲၣ်တၢ်ယိၣ်ပုၤဒီး, ဂ့ၤဒၣ်တၢ်လၢအဂီၢ်လီၤ.

မ့ၢ်တၢ်လီၤယံၤအလီၢ်တဖၣ်ဒီး ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိဘၣ်အဖျိၣ်လီၤ. အဂ့ၢ်ဒ်အံၤ, တၢ်လီၤယံၤအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး, အိၣ်တသ့ ဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီး, ပုၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤယံၤအလီၢ်တဂၤန့ၣ်, ဘၣ်အဖျိၣ်လီၤ. နစုမ့ၢ်ဂ့ၤ, နခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ဒုးလီၤ ယံၤန့ၣ်ဒီး, ဒိၣ်တဲၣ်ကွဲၣ်အီၤ, ဒီးကွဲၣ်တုၢ်ကွဲၣ်အီၤလၢန့ၣ်အိၣ်တက့ၢ်. နလဲၤန့ၣ်လၢတၢ်မူအပူၤ, လၢ နစုပးဂီၤ, နခိၣ်ပးဂီၤ, နစုတူၢ်နခိၣ် တူၢ်န့ၣ်, ဂ့ၤန့ၣ်နဘၣ်တၢ်တုၢ်လီၤကွဲၣ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးနစုခဲခိ, နခိၣ်ခဲခိဆူမ့ၢ်အူလီၤထူလီၤယိၣ် အပူၤတက့ၢ်လီၤ. ဒီးနမဲၣ်မ့ၢ်ဒုးလီၤ ယံၤန့ၣ်ဒီး, အူခွဲးထီၣ်ကွဲၣ်အီၤ, ဒီးကွဲၣ်တုၢ်ကွဲၣ်အီၤလၢန့ၣ်အိၣ်တက့ၢ်. နလဲၤန့ၣ်လၢ တၢ်မူအပူၤအိၣ်ဒီး နမဲၣ်တခီဒုဒါန့ၣ်, ဂ့ၤန့ၣ်နဘၣ် တၢ်တုၢ်လီၤကွဲၣ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးနမဲၣ်ခဲ ခိလၢၣ်ဆူလရၣ်မ့ၢ်အူပူၤ န့ၣ်တက့ၢ်လီၤ.”

မှီလှာတင်အိတ်ဖိုင်ပူ၊ တင်ကြီးဃာဒီတအတင်တအိတ်လှာလှာပဲ့ပဲ့အပိ၊ တင်အိတ်ဖိုင်ဖိအါဂဘတ်တင်မဆူးမဆါအါနးနးကလဲဒ်န့ဒ်လီ၊ အဝဲသ့ဒ်အတင်တူဂ်ဘတ်ခိတ်ဘတ်အံ၊ မှီတင်လှာအဟဲခိဖျိတင်မတရီတပါဖိသ့ဒ်န့ဒ်လီ၊ တင်အိတ်ဖိုင်တဖှ်ကြားမှီတင်ကရကရီလှာ ပှာန့ဒ်န့ဒ်အါသ့၊ ဒီးလှာတင်တပတ်သ့ဒ်ပတ်သးအပူ၊ တကြားဟ့ဒ်ပှာမဆူဒ်မဆိးတင်တတဖှ်တင်အခွဲးအယတ်လှာ ကမဆါပှာအိတ်လှာတင်အိတ်ဖိုင်အပူန့ဒ်ဘတ်. တင်အိတ်ဖိုင်တဖှ်တအိတ်ဒီးတင်သမံသမိး (လှာတင်ဒီတအအဂီဂ) ပှာမတင်ဖိဒီးပှာမတင်တင် (volunteer)တဖှ်လှာတင်ဒီတအတင်အိတ်ဖိုင်ဖိအဂီဂဘတ်. အဝဲသ့ဒ်တအိတ်ဒီးတင်မလိကျိကျဲ (training) ဒီးတင်ဟဆူသမံသမိးလှာလှာပဲ့ပဲ့လှာ ပှာသ့ဒ်တဖှ်အံအဂီဂဘတ်. တဘျီဘျီ, ပှာမတင်တင် (volunteer) ဒီးပှာမတင်ဖိတဖှ် တသ့ဒ်ညါတင်မကျိကျဲလှာလှာပဲ့ပဲ့လှာကမတင်, ဖဲတင်ဆိုးဒီးတင်ပတ်တင်ကမဆ်အိတ်ထီဒ် ဝဲန့ဒ်ဘတ်. ကျဲသန့လှာအတအိတ်ဒီးတင်လီတင်လီဆဲး, လှာအတဘတ်တင်ကွဲးအါလီတင်လီဆဲးဒီးဘတ်တင်ကွဲးကပတ်အါတဖှ် ကဲထီဒ်တင်ကီတင်ခဲလှာပှာမတင်ဖိဒီး ဖိသ့ဒ်တဖှ်အဂီဂလီ. အဝဲသ့ဒ်တူဂ်ဘတ်တင်မဆူးမဆါ, တင်မတရီတပါဒီးတင်ဆိုးတ အိတ်ဒီး တင်အုတ်သးတဖှ်န့ဒ်လီ. မှီလှာအဝဲသ့ဒ်တအိတ်ဒီးကျဲသန့ (policy) အကင်အကျဲအပိ, တင်အိတ်ဖိုင်ဖိအါဂဘတ်ဒီး န့ဒ်ဘတ်တင်ပတ်ကီအစု (လှာခိပန့ဒ်တဖှ်အအိတ်) လှာလှာပဲ့ပဲ့ဘတ်.

တင်ကတိခိလဲသကိး (workshop) အတင်တိတ်, တင်ပညိတ်

တင်လှာပှာမတင်အါသ့လှာတင်မတင်တင်အိတ်ဖိုင် ဒ်သိးကမဂုထီဒ်တင်ကဟုကယတ်ဖိသ့ဒ်အကျဲသန့ (policy)အိတ်အါမလီ. တင်ဂုတင်ကျဲဘတ်ထွဲဒီးတင်ကုတ်တင်ဖး, တင်ဖဲးတင်မတဖှ်အံပတ်ဃုဒ်လှာတင်ကတိခိလဲသကိး (workshop) အံန့ဒ်လီ. တင်ကတိခိလဲသကိး (workshop) အံအတင်ပညိတ်တမုတင်ဒုးအိတ်ထီဒ်ကျဲသန့ (policy) ဘတ်. တင်ပညိတ်မှီဒ်သိးပှာလှာ အ ပတ်ဃုဒ်လှာ တင်အိတ်ဖိုင်အတင်ဟတင်ဆူအပူတဖှ် ကသ့ဒ်ညါတင်အိတ်ဖိုင်အတင်လိတ်လှာအမှီ တင်ဒုးအိတ်ထီဒ်ကျဲသန့, အိတ်ဒီးတင် ဆိကမိတ်ထံဆးလှာအမှီ -

- * တင်ကတိမဒိတ်ထီဒ်အါထီဒ်ဂံသဟီဒ်, တင်သ့ဒ်ဆူဒ်သးဆူဒ်, ဒီးတင်ဟ့ဒ်လီသးလှာတင်ကဟုကယတ်ဖိဒ်ဖိသ့ဒ်အကျဲ သန့ဒ်လဲဒ်အဂု.
- * တင်ကမလှာပဲ့ပဲ့ကျဲသန့ခိဖျိတင်သိတ်လိ, တင်ဖဲးတင်မ, တင်ဆိကမိတ်ခဲကွဲးစီကွဲးကု, ဒီးတင်ကွဲးကဒါကု ဒ်လဲဒ်အဂုတင် ကတိခိလဲသကိး (workshop) ကကွဲးထံဆိကမိတ်တင်ဂုလှာအမှီ
- * တင်မတရီတပါဖိသ့ဒ်လှာကျဲအကလုတ်ကလုတ်
- * တင်မတရီတပါအါထီဒ်ချချလှာ ပတင်ကရကရီအပူ
- * တင်မတရီတပါအတင်မဘတ်ဒိဘတ်ထံး ပှာတဂဘတ်တဂ, ဟံဒ်ဖိဃီဖိဒီးတင်အိတ်ဖိုင်ဖိ
- * တင်ကဟုကယတ်ဖိသ့ဒ်အကျဲသန့လှာအမှီတင်အါဒိတ်
- * တင်ကဟုကယတ်ဖိသ့ဒ်အကျဲသန့အဂုမိတ်ပှာတဖှ်.

တင်ထံဒ်,တင်ဆိကမိတ်ဘတ်ဃးဒီး တင်ကတိခိလဲသကိး (workshop) မှီဒ်အံလီ. တင်အိတ်ဖိုင်ဖိတဖှ်တဟ့ဒ်တင်ကြီးဃာဒီ တအအဂုအကျဲန့ဒ်, တမှီလှာအဝဲသ့ဒ်အသးကံဒီးတသးအိတ်မတင်တင်အပိဘတ်. မှီဒ်လှာအဝဲသ့ဒ်တဖှ်တသ့ဒ်ညါလှာတင် မတရီတပါဒီး တင်အတင်သီလီဘတ်ယိတ်တဖှ်အံ မညီန့ဒ်အသးလှာတင်အိတ်ဖိုင် ဒီးဒုတ်ဖိထာဖိတဖှ်အကျဲအပိန့ဒ်လီ. ဖဲတင် အိတ်ဖိုင်ဖိတဖှ်သ့ဒ်ညါ တင်ဂုတင်ကျဲလှာလှာပဲ့ပဲ့န့ဒ်, တင်မှီလှာအိတ်ဝဲလှာအဝဲသ့ဒ်ကဂုကွဲးစားဒုးအိတ်ထီဒ် တင်ပူဖျဲး အလီလှာဖိဒ်ဖိသ့ဒ်ဒီးသ့ဒ်စာသးဘိတ်တဖှ်အဂီဂလီ. ဒ်အဝဲသ့ဒ်မှီပှာလှာအပတ်ဒိတ်ဖိဒ်ဖိသ့ဒ်ဒီးသ့ဒ်စာသးဘိတ်တဖှ် အတင်ဘတ် မှီဘတ်ရုတ်အသိးန့ဒ်, အဝဲသ့ဒ်ကမအဂုကတင်န့ဒ်လီ.

ခိတ်န့ဒ်တဖှ်ကဘတ်တိဂ်နီ : တင်မရဲဒ်ကျဲတကွိတ် (agenda) လှာတင်ကတိခိလဲသကိးအံအဂီဂန့ဒ်, မှီတင်ကဟုကယတ်ဖိဒ်ဖိသ့ဒ် န့ဒ်လီ. ပှာအိတ်လှာတင်အိတ်ဖိုင်ပူတဖှ်အါစုအါဘျီ ထီဒါတင်ဂုအံမှီလှာအဝဲသ့ဒ်တဆိကမိတ်ဝဲလှာတင်မတရီတပါ ဒ်အံအသိး မအသးလှာအတင်အိတ်ဖိုင်ဖိအကျဲသ့အပိန့ဒ်လီ. ပှာအိတ်လှာတင်အိတ်ဖိုင်ပူတဖှ်ကဟုကယတ်ကုပှာဘတ်ထွဲဒီးအါတဖှ်သ့,ဒီးသ မတင်မတရီတပါအဂုလီဘတ်ယိတ်တဖှ်အံသ့စုဂ်ကိးလီ.

တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပွဲၤအါဂၤ, တဘျီမ့ၢ်ပုၤလၢအလဲၤခီဖျိဘၣ်တၢ် မၤတရီၤတပါဒ်အံၤအသးဖဲအဖိသ့အခါ, ဘၣ်ဆၣ်, မၤဆံးလီၤစ့ၤလီၤတၢ်ဂ့ၢ်အံၤဒ်အမ့ၢ် “ဝံၤတ့ၢ်လံ” (တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီး က့း), ဒီးဖဲအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤဆူးမၤဆါ နီၣ်ခိ, သးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, တၢ်ကတိၤအာသီန့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်ပၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ် “တၢ်သိၣ် က့ၤသီက့ၤ” န့ၣ်လီၤ ပုၤအိၣ်လၢ တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ပူၤတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်, တၢ်ဆိကမိၣ်လၢဖိသ့ၣ်ဒ်အံၤအသးတဖၣ် “အာသီ” ဒ်အသး လုၢ်လၢအိၣ်ဝဲအသး, ဒီးအဝဲသ့ၣ်တဲအါထီၣ်တၢ်သ့စ့ၢ်ကိးလီၤ တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအကြီၤဃၣ်တၢ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်က ဟုၤကယၣ်ဖိဒ် ဖိသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ တၢ်အံၤအသိ, တၢ်ကတိၤခီလဲသကိး(workshop) အံၤမ့ၢ်တၢ်သိၣ်လိလၢအတအိၣ်ဖှိၣ်အသးထဲလၢဖိ သ့ၣ်အတၢ်လဲၤခီဖျိအဂ့ၢ်ဘၣ်. မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဂ့ၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢ တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ တၢ်မုၢ်လၢအိၣ် ဝဲလၢပုၤ လၢအတဆိကမိၣ်ထီၣ် ဖိဒ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လိၣ်ထံထံဆးဆးတဖၣ်အံၤ, ခီဖျိတၢ်ကဟုၤကယၣ်လီၤက့ၤ အသးန့ၣ်, ကတူၢ်လိၣ်တၢ် ဖဲတၢ်မၤဒီးကျဲသန့ (policy)လၢတၢ်မၤစ့ၤလီၤ တၢ်မၤတရီၤတပါလီၤဘၣ်ယိၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆၢကတီၢ် – Workshop အဆၢကတီၢ်မ့ၢ် ၂၉ န့ၣ်ရံၣ် တၢ်အိၣ်ဘုးကသ့ၣ် (break) ၁၀ မံးနံး

တၢ်ကတိၤခီလဲသကိး(Workshop) အဂ့ၢ်တကိၣ်

- ၁. တၢ်တူၢ်လိၣ်မုၢ် (၁၀ မံးနံး)
- ၂. တၢ်မၤတရီၤတပါဖိသ့ၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤအခီပညီ (၂၀ မံးနံး)
- ၃. တၢ်မၤတရီၤတပါ, ဒီးတၢ်ပနီၣ်ပၣ်ဖျါတၢ်မၤတရီၤတပါ (၂၀ မံးနံး)
- တၢ်အိၣ်ဘုးကသ့ၣ် (၁၀ မံးနံး)
- ၄. တၢ်မၤတရီၤတပါဖိသ့ၣ်ဘၣ်ဃးဒီးက့း, အတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး (၃၀ မံးနံး)
- ၅. တၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်က့ၤ တၢ်ကဟုၤကယၣ်အကျဲသန့ (Policy)
- ၆. တၢ်သးတၢ်ကျဲၤလၢတၢ်မၤဆူညါအဂီၢ် Next Steps (၁၅ မံးနံး)

တၢ်ကတဲၣ်ကတိၤဒီးတၢ်အပိးအလီလၢတၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်.

- * ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်ကတိၤခီလဲသကိးလၢလၢပွဲၤပွဲၤ
 - * ကတဲၣ်ကတိၤလံၣ်နီၤလီၤ (Handout)ဒီး (appendices) တဖၣ်
 - * နမ့ၢ်စူးကါ DVD Reducing the risk: Making your Church Safe from Child Sexual Abuse န့ၣ်ကတဲၣ်ကတိၤဆိဒီး ကွၢ်ဆိပၣ်အီၤ
 - * နမ့ၢ်စူးကါ (Power Point)န့ၣ်, ကတဲၣ်ကတိၤဆိပၣ်အီၤ
 - * ကတဲၣ်ကတိၤ/ မၤပုၤမၤစၢၤတၢ်တဖၣ် ကတဲၣ်ကတိၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိ (Snacks drinks)
 - * ကတဲၣ်ကတိၤဆိပၣ်တၢ်မၤလၢ ကဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢ Part IV: Next Steps
 - * ပၣ်ဖှိၣ်တၢ်လၢနကလိၣ်ဘၣ်အီၤလၢ တၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်
 - * မၤအါထီၣ် (Handout, Appendices)
 - * စးခိ, ဒီးစၢၢ်တိ (markers)
- Optional: *Reducing the Risk: Making Your Church Safe from Child Sexual Abuse*: Available for purchase at <http://store.churchlawtodaystore.com/eriofchseab1.html> (English) and at <https://www.guideone.com/espanol.htm> (Spanish) (\$ 39.95). GuideOne policy holders receive a 50% discount from <https://store.guideonecenter.com/catalog/plugins/items/browse.asp>

တၢ်သိၣ်လိမၤယုၤဖဲတၢ်ကတိၤခီလဲ (workshop)အခါ

၁. တၢ်တူၢ်လိၣ်မုၢ် (၁၀ မံးနး)

ကတိၣ်ကတိၤပၢ်စၢ် Appendix 3. Insurance Companics Shed Light on Extent of Sex Abuse in Protestance Churches, ဖဲပုၤအိၣ်ဖှိၣ်ကတိၤသကိးတၢ်တဖၣ်ဟဲတုၤန့ၣ်, မၤအဝဲသ့ၣ်ဖးလံာ်နီၤလီၤအံၤ, တချုးတၢ်ကတိၤခီလဲသကိး (workshop) စးထီၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟဲတုၤကိးဂၤန့ၣ်, တူၢ်လိၣ်မုၢ်အိၣ်, ဒုးသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်အမံၤ, ဒီးစံးဘျုးအဝဲသ့ၣ်, မ့ၢ်လၢအသးအိၣ်ကဟုကယၣ်ဖိဒံဖိ သ့ၣ်အယိန့ၣ်တက့ၢ်. ကွၢ်ကဒါက့ၢ် “တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤမိၢ်ပုၢ်” (Rotaionale), တၢ်တိၣ်ဒီး (workshop) အဂ့ၢ်တက့ၢ်တက့ၢ်.

ဟ့ၣ်ပုၤဟဲထီၣ် (workshop) တဖၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်လၢ ကသ့ၣ်ညါလိၣ်အသး, တဲဖျါအမံၤအသ့ၣ်, တၢ်ဖဲတၢ်မၤ, မူဒါလၢအတၢ် အိၣ်ဖှိၣ်အပူၤ, ဒီးအတၢ်သးစဲဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၢ်လၢကဘၣ်တၢ်စံးကတိၤအိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. (တၢ်အံၤဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢပုၤအ နီၢ်ဂံၢ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်)

၂. တၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ် “တၢ်မၤတရီၤတပါဖိသ့ၣ်” အခိပညီဒီးတၢ်ထံၣ်အကလုာ်ကလုာ်

နီၤလီၤ Handout 1. Facts about Abuse တၢ်မၤတရီၤတပါအဂ့ၢ်မ့ၢ်တီ

ကွၢ်ကဒါက့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၢ်အခိပညီ - ဟ့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်တဲဖျါထီၣ်က့ၢ် တၢ်ထံၣ်ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၢ်အခိပညီတက့ၢ်. ပုၤဟဲအိၣ်ဖှိၣ်တဖၣ် တူၢ်လိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်ခါ. ဖဲတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအခိပညီဘၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါအိၣ်န့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်က မၤကမ့ၢ်ခါ. တၢ်ကတိၤသကိးဝံၤအလီၢ်ခံ, ပၢ်ဖျါလီၤတၢ်လၢတၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ် “တၢ်မၤတရီၤတပါဖိသ့ၣ်” (Child Abuse) အခိပညီအံၤ, အဂ့ၢ်မိၢ်ပုၢ်, ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိဟဲလၢဖိသ့ၣ်အတၢ်လဲၤခီဖျါတၢ် ဒ်အံၤအသးအယိန့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်နီၣ် - ဘၣ်တဘၣ်ပုၤဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်တဖၣ် ကဆိကမိၣ်ဝဲလၢတၢ်အခိပညီ ဘၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါအိၣ်အါကဲၣ်ဆိး, ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တနီၤ ကမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ဃးဒီး “တၢ်သိၣ်က့ၤသီက့ၤ” ဒ်တၢ်အလုၢ်အလုၢ်အိၣ်တုၢ်လံအသးန့ၣ်လီၤ. တဲနီၢ်ဟံၢ် အဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၢ်အံၤမ့ၢ် တၢ်လၢအကါဒိၣ်, ဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤအံၤ အိၣ်ဒီးမူဒါလီၤကဝီၤလဲၣ်ဒိၣ်မးလီၤ. ပုၤတဂၤမ့ၢ်စံးလၢ, “တၢ်ပၢ်ကွံၣ်နီၣ်ဖျါန့ၣ်, မ့ၢ်တၢ်မၤဟးဂီၤဖိသ့ၣ်” န့ၣ်, တဲနီၢ်ဟံၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကတိၤအံၤ မ့ၢ်လံာ်ကျိၤ လၢအဘၣ်တၢ်ကွဲးအိၣ်လၢန့ၣ်ကယၤ ၁၇ အပူၤ, ဒီးမ့ၢ်လံာ်ကျိၤလၢ ထါ (Hudibras) အပူၤ, လၢအဘၣ်တၢ်ကွဲးအိၣ်လၢ (Samuel Butler) (<http://www.exclassics.com/hudibras/hbii>) န့ၣ်လီၤ.မ့ၢ် တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဒိၣ်တုၢ်ခိၣ်ပုၤ အတၢ်တြီၤဃၣ်တၢ်ပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သးဘၣ်ဃးဒီး မ့ၢ်/ခွါကွဲးအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တဲဖျါ ထီၣ်က့ၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢ “တၢ်မၤတရီၤတပါဖိသ့ၣ်” န့ၣ်မ့ၢ်ဖိသ့ၣ်အတၢ်လဲၤခီဖျါလၢအမၤဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးက့ၤအိၣ်, ဒီးတဲဖျါက ဒီးလၢတၢ်ကတိၤခီလဲသကိး (workshop)အံၤ, တမ့ၢ်တၢ်စံးကတိၤသကိးတၢ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲဖိလံာ် (parenting) အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ကတိၤခီလဲသကိးတၢ်, ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အကျဲသန့ (policy)န့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်လၢအဟဲဆူတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အံၤ, ကဘၣ်အိၣ်ဒီးခွဲးယၣ်ဒီး တၢ်ကဟုကယၣ်ဒ်ပုၤဒိၣ်တုၢ်ခိၣ်ပုၤတဖၣ်အသးလီၤ. အဒိ, ပုၤဒိၣ်တုၢ်ခိၣ်ပုၤတဂၤမ့ၢ်တီၢ်ပုၤအဂၤတဂၤလၢတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ပူၤန့ၣ်, ပုၤလၢအတီၢ်တၢ်တဂၤမ့ၢ်ပုၤမၤကမ့ၢ်တၢ်လီၤ. အဝဲမၤကမ့ၢ်ကွီၢ်မ့ၢ်ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်မၤဒၢၣ်မၤဆါ ပုၤဆူၣ်ဆူၣ်ကလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကွၢ်ကဒါက့ၢ် “Incidence, Factors, and Type of Abuse” Handout 1.တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါ အကလုာ်ကလုာ်တဖၣ် စံးကတိၤသကိးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤတက့ၢ်. ပုၤဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖှိၣ် (workshop) အနီၢ်ဂံၢ်မ့ၢ်အါန့ၣ်, နီၤဖးလီၤ ကရူၢ်ဆံးတဖၣ်ဒီးကွၢ်ကဒါက့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်တက့ၢ်.

ဖဲတၢ်ကတိၤသကိးဝံၤအလီၢ်ခံန့ၣ်, ပျဲပုၤဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်တဖၣ် ကွၢ်တရံးအဃၢၤ, ဒီးဆိကမိၣ်ထီၣ်လၢအသးပူၤ, လၢအဝဲသ့ၣ် အိၣ်လၢပုၤလဲၤခီဖျါတၢ်မၤတရီၤတပါလၢ အအိၣ်လီၤတဲၣ်တုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အကျိၤန့ၣ်တက့ၢ်. ဟံးန့ၢ်ဆၢကတီၢ်

လာတၢ်အိၣ်ဘၣ်ကလၢ် ဒီးတၢ်ထုကဖၣ်အဂီၢ်, ဒီးဘၢထုကဖၣ်လာပှၢဘၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါလၢ အအိၣ်လီၤတဲၣ်တၢ်တဖၣ်, လၢတၢ်လီၤကိးပှၢဒဲးအဂီၢ်, ဒီး စံးဘျးယွၤလၢအဒုးလဲၤခီဖျိအဝဲသ့ၣ် တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲန့ၣ်တက့ၢ်. ဃုလၢကစၢ်ယွၤကဟ့ၣ် အဝဲသ့ၣ် တၢ်မၤဘျါက့ၤတက့ၢ်. ဒုးသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်က့ၤပှၢဟဲအိၣ်ဖျိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကဆိကမိၣ်ထီၣ်က့ၤတၢ်မၤသကိး အကတီၢ်အံၤ, ဒီးစူးကါအဂီၢ်အဘၢလၢတၢ်ကဟ့ၣ်က ယၢ်ဖိဒံဖိသ့ၣ်ခဲအံၤဒီးဆူညါန့ၣ်တက့ၢ်.

နီၤလီၤဒီးကွၢ်ကဒါက့ၤ Handout 2. Why are Children at risk? “ဘၣ်မၤန့ၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တဖၣ် အိၣ်ဝဲလၢဖိသ့ၣ်အဂီၢ်လဲၣ်.

၃. တၢ်မၤတရီၤတပါအတၢ်မၤဒီး တၢ်မၤတရီၤတပါအပနီၣ် (Abusive Actions and Signs of Abuse) (၂၀ မံးနံး)

နီၤလီၤဒီးကွၢ်ကဒါက့ၤ Handout 3. "Signs of Abuse" “တၢ်မၤတရီၤတပါအပနီၣ်” တက့ၢ်. တဲဖျါထီၣ်ဖိသ့ၣ်အတၢ်ပၣ် သ့ၣ်ပၣ်သး, အတၢ်ဖံးတၢ်မၤတက့ၢ်. ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဖံးမၤပၣ်ဖျါက့ၤတၢ်လၢအထံၣ်ဝဲ, ဒီးတၢ်လၢအလဲၤခီဖျိဘၣ်ဝဲတဖၣ်လီၤ. အါစုအါဘျီ ဖိသ့ၣ်တဂၤအတၢ် “ဖံးမၤပၣ်သးအအာအသီ” န့ၣ် မၤအသးဒဲးမဲၣ်ထံကလၢလၢအပၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်လဲၤခီဖျိ, ဒီးတၢ်အဒိအတဲၣ်လၢ အဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲလၢပှၢဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပွဲၤ လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူအပူၤတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တဲဖျါကဒီးလၢဖိသ့ၣ်တဖၣ် အါစုအါဘျီပျံၤတၢ်အယိ တဲတဲဖျါတၢ်မၤတရီၤတပါအဂ့ၢ်ဘၣ်. ဘၣ်တဘၣ်, အဝဲသ့ၣ်တတဲဖျါ တၢ်ဂ့ၢ် အံၤမ့ၢ်လၢအဆိကမိၣ်ဝဲလၢ အမ့ၢ်တၢ်မၤညီၣ်န့ၣ်အသး မ့တမ့ၢ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကြးတူၢ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်တတဲဖျါတၢ် လၢတၢ်ကတိၤဘၣ်ဆၣ် အတၢ်ပၣ်မဲၣ်ပၣ်နါ, အတၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးအတၢ်ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သး, ပၣ်ဖျါထီၣ်က့ၤတၢ်လၢအတူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်မၤတရီၤတပါအပနီၣ်တဖၣ် ဒီးတဲဖျါတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

- တၢ်မၤတရီၤတပါမ့ၢ်တၢ်မၤလၢပှၢမၤလိန့ၢ်အီၤ
- ပအိၣ်ဒီးမူဒါလၢ ပကဒိကန့ၣ်တၢ်လၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်တဲပှၢ, ခီဖျိအတၢ်အိၣ်ဖျါအတၢ်ဖံးတၢ်မၤ, ဒီးအတၢ်ပၣ်မဲၣ်ပၣ်နါ
- တၢ်မၤတရီၤတပါအပနီၣ် ကြးမ့ၢ်တၢ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်သးအိၣ်မၤစၢၤက့ၤအဝဲသ့ၣ်
- တၢ်မၤတရီၤတပါအဂ့ၢ်ခိၣ်ထံး (ပှၢမၤတရီၤတပါတၢ်) န့ၣ်ပနၢ်ဟါဒီးနီၤဖးပဲၣ်ဖးအီၤတညီဘၣ်.
- ဖဲပဆိကမိၣ်ဒီး အိၣ်ဒီးတၢ်သးဒုဒိလၢတၢ်မၤတရီၤတပါမၤအသးန့ၣ်, အလီၤအိၣ်လၢပကဘၣ်ဃုတၢ်မၤစၢၤ ပှၢသ့ပှၢဘၣ်လၢ အသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟါတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အအိၣ်လီၤ.
- တၢ်အိၣ်ဖျိခိၣ်နါတဖၣ်ကြးပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သး, သ့နီၤဖးပဲၣ်ဖးတၢ်မၤတရီၤတပါအပနီၣ်လၢ အအိၣ်ဖျါန့ၣ်လီၤ.
- ပကြးပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးလၢ တၢ်မၤတရီၤတပါအဂ့ၢ်အံၤ မ့ၢ်ပမူပဒါနီၣ်နီၣ်ဒီးမ့ၢ်ပတၢ်အိၣ်ဖျိအတၢ်ဖံးတၢ်မၤ, လၢတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဖိသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ဆိကမိၣ်ဖံးမၤတၢ်အံၤ, မ့ၢ်တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဖျိကမၤတၢ်ဒီး ပှၢမၤတရီၤတပါတၢ်တဖၣ်လီၤ.
- ဖဲတၢ်အိၣ်ဖျိသရၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်သးဒုဒိလၢပှၢတဂၤကၤအဖိခိၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်စိကမီၤလၢ ကပၣ်ဖျါထီၣ် (report) တၢ်ဂ့ၢ်အံၤဆူ ပှၢပတၢ်ပဒိၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဖိဒံဖိသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်အိၣ်ဖျိခိၣ်နါတဖၣ်ကြးဃုတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢ ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီပဒိၣ်ပပှၢ (State Statutes) အအိၣ်, လၢတၢ်ရံၣ် ဖိး (report)ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဘုးကသ့ၣ် (Break) ၁၀ မံးနံး

မၤပှၢဟဲထီၣ်တဖၣ်လဲၤအိၣ်လဲၤအိၣ်တၢ်, တဲဖျါတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ကစးထီၣ်က့ၤ (workshop)

၄. တၢ်မၤတရီၤတပါဖိဒံဖိသ့ၣ် (ဘၣ်ဃးဒီးကုး) ဒီးတၢ်မၤဆူးမၤဆါလၢအပိၣ်ထီၣ်အခံ Impact of child Sexual Abuse (Optional) ဒုးန့ၣ်(Reducing the Risk) Part 1.

ဟ့တ်တီဆာကတီၢ်လၢ တၢ်ဆိကမိၣ်ထီၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ် (Video) အတၢ်ပၣ်ဖျါခီဖျါ တၢ်စံးကတိၤသကိးအံၤန့ၣ် ပှၤဟဲထီၣ် တၢ်အိၣ် ဖျါတဖၣ်ကသးအိၣ်မၤလီၤတၢ်ဝဲ ဒ်သိးတၢ်တဖၣ်အံၤတမၤအသးလၢတၢ်အိၣ်ဖျါ ဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးဖိလံၤအကျါ တဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

ကွၢ်ကဒါက့ၤသကိး – Inpact of Abuse ဒီး Handout 1. တဲဖျါတၢ်ပၣ်ဒိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါဘၣ်ဃး တၢ်မၤတရီၤတပါ အတၢ်လဲလိၣ်ဖိသၣ်အတၢ်အိၣ်မူတစိၤသး ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပှၤဂီၢ်မ့ၢ်, တၢ်ကရၢကရိပၣ်ဃုၣ်ဒီး တၢ်အိၣ်ဖျါန့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်ဂ့ၢ်လၢပှၤကြးကွၢ်ဆိကမိၣ်အဆိကတၢ်န့ၣ်, မ့ၢ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဖိသၣ်, ဘၣ်ဆၣ်, တၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအတီၤအိၣ်အါမးလီၤ.

တဲဖျါတၢ်မၤတရီၤတပါအတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး လၢတၢ်အိၣ်ဖျါပူၤအကလုၣ်ကလုၣ်, လၢတၢ်ကိးကပၤဒဲးတက့ၢ်. တၢ်လဲၤ ခီဖျါဒ် အံၤအသိး, မၤဘၣ်ဒိဘၣ်အိၣ်ဖျါလၢသ့ၣ်လၢသးတကပၤ, တၢ်အိၣ်ဖျါတၢ်သးခုကစီၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီး တၢ်အုၣ်သးတဖၣ်ဘၣ် ဒိဘၣ်ထံး, ဟးဂုၣ်ဟးဂီၢ်ဒီးတၢ်လိၣ်ဘၢလိၣ်ကွီၢ်တဖၣ် မၤလၢတၢ်အိၣ်ဖျါအကျိၣ်အစ့လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖျါအတၢ်ပၣ်ကီၤအတၢ်တ ဒီတဒါ (Insurance Coverage) လၢ “တၢ်မၤတရီၤတပါဖိသၣ်” (Child Abuse) အဂီၢ်လၢကွၢ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ် ကဟုကယၣ်အသန့ (policy) ဂၢ်ကျါအသိးလီၤ.

နီၤလီၤဒီးကွၢ်ကဒါက့ၤ Handout -4., “ဘၣ်မနုၤတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ဝဲလၢတၢ်အိၣ်ဖျါအပူၤလဲၣ်” Why are Churches at Risk. တဲဖျါလီၤတၢ်လၢ တၢ်အိၣ်ဖျါကဘၣ်ကဟုကယၣ်တၢ်, မၤဒ်သိးတၢ်မၤတရီၤတပါဖိသၣ်ကစ့လီၤတက့ၢ်. တဲဖျါထီၣ်လၢတၢ် အိၣ်ဖျါကြးအိၣ်ဒီး “တၢ်ကဟုကယၣ်သန့” (Protection policies) လၢတၢ်ကဟုကယၣ်ပှၤကိးဂၤ တက့ၢ်.

နီၤဟ့တ်လီၤ Handout 5- ဒီးဖး “Johny အဂ့ၢ်” (John's Story part 1) မ့တမ့ၢ် မၤပှၤဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျါတဖၣ်ဖးလၢ အကစၢ် ဒၣ်ဝဲ, ဒီးမၤအဝဲသ့ၣ်ပၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ထံၣ်ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ကစံးကတိၤသကိးအံၤအဂ့ၢ်အကျိၤ, ဒီးတၢ်သံကွၢ်တဖၣ် တက့ၢ်. ပှၤအ နီၢ်ဂံၢ်မ့ၢ်အါဒီး, နီၤဖးလီၤကရူၢ်ဖိတဖၣ်လၢတၢ်စံးကတိၤသကိးအဂီၢ်တက့ၢ်.

၅. တၢ်ပၣ်ဖျါတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ကဟုကယၣ်သန့ Overview of Protection Policy (၂၅ မံးနံး)

ဒုးနံး – Reducing the Risk Part 2

ကွၢ်ကဒါက့ၤ “Johny's Story Part 2”, Handout 5. မၤပှၤဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျါတဖၣ် ပၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ထံၣ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်သံကွၢ်, ပှၤ အနီၢ်ဂံၢ်မ့ၢ်အါဒီးနီၤဖးလီၤကရူၢ်ဖိတဖၣ်လၢ တၢ်ကတိၤသကိးအဂီၢ်တက့ၢ်.

- တဲဖျါထီၣ်တၢ်ကဟုကယၣ်အသန့ (Policy)အဂ့ၢ်အကျိၤ ဒီးတၢ်လၢအကြးပၣ်ဃုၣ်လၢသန့အံၤတဖၣ်, လၢအမ့ၢ်-
- တၢ်ဒီးသဒါတၢ်, ခီဖျါတၢ်သမံသမိးတၢ်
 - တၢ်ပၤဆုာကွၢ်ထွဲပှၤမၤတၢ်ဖိ
 - တၢ်ပၣ်ဖျါ (report) ရံၣ်ဖိးက့ၤတၢ်ဖဲးတၢ်မၤ
 - တၢ်ကတိၤ/ ကွဲးစံးဆၢအတၢ်တိၣ်ကျါ

နီၤဖးလီၤပှၤဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျါတဖၣ်, ဒ်တၢ်အိၣ်ဖျါ (Church)ဒၣ်ဝဲအသိး, မ့မ့ၢ်ထဲတၢ်အိၣ်ဖျါတဖၣ်နီၤန့ၣ်, နီၤဖးလီၤ အီၤဒ်အတၢ် ဖဲးတၢ်မၤလၢတၢ်အိၣ်ဖျါပူၤအသိးဟ့တ်နီၤလီၤလံၣ်ခီဒီးစၢ်ဘိ(marker)ဒီးနီၤလီၤ Handout 6.(Practices that Protect Children) တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢတၢ်ကဟုကယၣ်ဖိဒ်ဖိသၣ် လၢတၢ်အိၣ်ဖျါဒီးပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်တက့ၢ်. ပၣ်တၢ်ဆာကတီၢ် ၁၀ မံးနံး လၢတၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါ လၢလံၣ်နီၤလီၤ (Handout)အပူၤ ဝံၤဒီးပျဲအဝဲသ့ၣ်စံးဆၢ တၢ်သံကွၢ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

- ၁) နတ်အိန်ဖိုင်အတတ်သူထိုင်ဒီးအသနူ (policy) လာအကြားဘတ်တလဲလိင်အီတဖန်မုတ်မနူလဲနဲ.
- ၂) လာတလဲလိင်တဖန်အံအဂီ၊ တလအမတံတ်တတ်သုတဖန် နဆိကမိန်မုတ်မနူလဲနဲ.
- ၃) တမလအနမအီဆူညါ ဘတ်ဃးဒီးတကဟုကယင်ဖိဒံသင်လာ တအိန်ဖိုင်ပူတဖန်မုတ်မနူလဲနဲ.

၆. ခိန်ခါ (တမ)ဆူညါ (၁၅ မံးနံး)

စးထိုင်ကုတမ ဒီးမကရူဖိတဖန်ပပ်ဖျါထိုင်ကု အတင်စံးကတိသကိးအဂု ဒီးပပ်ဖျါအတင်တိင်ကျဲလော တမ ဆူညါ (next step) ဟုဂ်ဂ်ဟုဂ်ဘါအဝဲသင်လာ ကအိန်ဒီးတလဲလိင်သးလာအတင်တိင်ကျဲတဖန်အိန်ဒီး တလဲလိင် လီဆဲး.

နီလီ-Appendix 1. (American Baptist) အမဲရကကျဲထံအသနူလာပုမာစာတင် (Volunteers) ဒီးပုမာတင်ဖိ (Staff) လာအမာတင်လာဖိဒံသင်, သးစာမုတမု, ပုဂ်ဂ်စာဘတ်ဒိညါလါကဝီ, မုတမုတင်အိန်ဖိုင်ပူ နီလီစုကီး Appendix 2 (Resources) တင်ဖိတင်လီ, လံင်လဲ (ဂုဂ) လာပုစုးကါအီလောတင်ဖဲတမအဂီ.

ကွဲပုဟဲထိုင်တင်အိန်ဖိုင်တဖန်လာ ကဟဲထိုင်ပပ်စီဆုံအသး, ဒီးအလီအတင်တိင်ကျဲတဖန်လာကစာယွအစုပူတကု. တင် အလုအလင်အံ, မုဒင်တင်ဆာထိုင်အလီ, အာဂ်လီသးလာတင်ဖဲတမအဂီ လာတင်ထုကဖန်နုလီ.

တၢ်မၤတရီၤတပါအဂ့ၢ်မ့ၢ်တီၢ် Facts about Abuse

တၢ်တဲဖျါအခိပညီ (Definition)

တၢ်မၤတရီၤတပါဖိဒံဖိသၢ် (Child abuse) ပၤပၤပၤဒီးတၢ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ် လၢဖိသၢ်အနီၢ်ခိ, နီၢ်သးအတၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပၤအံးထွဲကွၢ်ထွဲဖိသၢ်တဂၤ မ့ၢ်တဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်ဂ့ၢ်တၢ်ဘၣ်လၢနီၢ်ခိ မ့တမ့ၢ် အဝဲမ့ၢ်မၤဘၣ်ထွဲအသး ဒီးဖိသၢ်, ဘၣ်ဃးဒီးကူး (Sex)န့ၣ်, အဝဲမ့ၢ်ပၤမၤတရီၤတပါဖိသၢ်လီၤ.

- တၢ်မၤတရီၤတပါဖိသၢ် (Child abuse) ဘၣ်တၢ်တဲဖျါအိၣ်ဒ်အမ့ၢ်, ဖိသၢ်တဂၤအတၢ်လဲၤခိဖျါလၢ အမၤဘၣ်ဒိက့ၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ.
- အါတက့ၢ်, ဖိသၢ်တဂၤဘၣ်လဲၤခိဖျါတၢ်မၤတရီၤတပါ, အိၣ်စူးဖိၣ်အသးလၢတၢ်အါမံၤ, (ဒ်အမ့ၢ်, တၢ်ကတိၤ, တၢ်မၤဘၣ်ဒိအသး, မ့တမ့ၢ်, တၢ်ကတိၤဆါ, ဒီးတၢ်ဘၣ်ဃးဒီးကူးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲထီၣ်အသး, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, ဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါအကလုာ်တဖၣ် (Incidence, Factors and Types of Abuse) တၢ်မၤတရီၤတပါကဲထီၣ်သက့ၤတၢ်ပူၤ, လၢတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်အပူၤလီၤ. တၢ်ပၤဖျါဒ်ပၤကလုာ်အသးမ့ၢ်ဒ်အံၤလီၤ. ပၤကလုာ်လၢအမ့ၢ်,

- . ပၤကီၢ်ယူရပၤ- အမဲရကၤ ၅၁%
- . ပၤအၣ်ဖြီးကၣ်- အမဲရကၤ ၂၅ %
- . အမဲရကၤထံဖိကီၢ်ဖိ(ပၤပၤပၤဒီးအလးစံခၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိ) ၂%
- . ပၤအုရၢၣ်ဖိ/ပၤအိၣ်လၢပစံးဖိအကီၢ်ဖိတဖၣ် ၁%
- . ဂၤဂၤ ၆%

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါ

- . တၢ်ဆီၣ်သနံး
- . နီၢ်တဂၤတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ/ တၢ်တုတၢ်ဖျါအတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ
- . တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဘၣ်ဃးဒီးတၢ်တသ့ပၤက့ၤတၢ်သးဖျါ
- . နီၢ်တဂၤအတၢ်တူၢ်ဘၣ်, ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါဂ့ၢ်ကျိၤ
- . တၢ်အိၣ်ထဲတဂၤဇိၤ(အိၣ်လီၤဖးဒီးပၤဂၤ)
- . တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဘၣ်ဃးဒီးနီၢ်သးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ (mental)
- . သံး, မ့တမ့ၢ်, ကသံၣ်မူၤဘၣ်
- . တၢ်သ့ၣ်ညါနီၢ်ပၤတအိၣ်
- . တၢ်အလုၢ်အလၢဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, မ့တမ့ၢ် တၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်လၢအမၤဟးဂီၤတၢ်, လၢအမ့ၢ် တၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်လၢဖိသၢ် မ့ၢ်တၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤဒီး မိၢ်ပၤအိၣ်ဒီးတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢ ကမၤအိၣ်ဒ်အတၢ်ဘၣ်သးအသး-ဖိသၢ်တဖၣ်, အလီၢ်အိၣ်လၢပၤကမၤ “ ကိၤ ” ထီၣ်အိၣ်-ဖိသၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဆိးဒ်ပၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ အဆံးဖိတဖၣ်အသး-ဖိသၢ်တဖၣ် မ့ၢ်ပၤအာသိ/တတီတလိၤဒ်န့ၣ်ဆၢၣ် အလုၢ်အလၢအသး
- တၢ်မၤတရီၤတပါအိၣ်လွၢ်ကလုာ်- တၢ်ကွၢ်ကပၤ, တၢ်မၤတရီၤတပါနီၢ်ခိ, တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ် (တၢ်အံၤမၤအသးခိဖျါတၢ်ကတိၤတရီၤတပါ) ဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီးကူးန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ကွၢ်ကပၤ (Neglect) - မ့ၢ်တၢ်လၢပၤတညီနီၢ်ပၤသး, ဒီးတပၤအိၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ် - တၢ်မၤတရီၤတပါအကလုာ်, ကလုာ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ -- ●

- တၢ်တဟ့ၣ်ဖိသၣ်တၢ်လၢအလိၣ်ဘၣ်ဝဲဒ်အမ့ၢ်, တၢ်ကူတၢ်ကၤ, တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, တၢ်မၤလိမၤဒီး လၢက့ၢ်, ဒီးတၢ်လၢအလိၣ်ဘၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်
- တၢ်တဟ့ၣ်ဖိသၣ်တၢ်အဲၣ်တၢ်က့ၢ်, ဒီးတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဖဲအလိၣ်ဘၣ် တၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဘၣ်ဃးဒီးသးပိညါ

တၢ်မၤတရီၤတပါနီၣ်ခိ (Physical abuse) – မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤဆူးမၤဆါဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးဖိသၣ်အနီၣ်ခိ, တၢ်အံၤမ့တမ့ၢ် တၢ်လၢအ ဘၣ်တၢ်တိၣ်ပၢ်အိၣ်ဘၣ်ဆၣ်, ကဲထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးခိဖျိ –

- ◆ တၢ်ဒိ, တၢ်တီၢ်, တၢ်ဒဲ, တၢ်လၢ (တၢ်မၤတရီၤတပါ ၇၀% မ့ၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်လၢတၢ်သိၣ်လိသီလိအဂီၢ်, အါစုအါဘျီ ဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်ဒီးကဲထီၣ်တၢ်မၤဆူးမၤဆါ)
- ◆ တၢ်အုၣ်တၢ်လၢမဲ, တၢ်ထူတကျၢ်လၢခိၣ်, တၢ်စိၢ်တၢ်, ပံၤတၢ်, တၢ်စံၣ်တံၢ်ဃးကိၣ်ယုၢ်
- ◆ တၢ်ထီၣ်ဟုးတရုၤ, မၤဖုးမၤပျီၢ်, ဆီၣ်ကွံၣ်ဆူၣ်ဆူၣ်, တၢ်လီၤစူးကွံၣ်, ထံးခိၣ်ဆူၣ်, မၤလီၤသလိၤ, လူလၢထံၣ်ချီ
- ◆ မၤဆူၣ်ဖိသၣ်ဆါထၢၣ်/ဆူၣ်နီၤ (ဆါကတီၢ်ယံၣ်)
- ◆ မိၢ်ဆူၣ်ကါသံး, ညါသူး, ကသံၣ်မူၤဘျိးဖဲအိၣ်ဒီးဟုးသးခါ
- ◆ ဒုးအိၣ်ထီၣ်, ဒုးန့ၣ်လၢဖိသၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါ
- ◆ Munchausen by Proxy Syndrome (including illness or convincing child he or she is ill)

တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးသးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ် (Emotional abuse) – မ့ၢ်တၢ်ပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သး, တၢ်ဖဲတၢ်မၤ မ့တမ့ၢ်, တၢ်ပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သးလၢအတသးအိၣ်မၤစၢၤဖိသၣ်, လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ကိတၢ်ခဲဘၣ်ဃး, သးအတၢ်ဆူးတၢ်ဆါဒီးအတၢ်ရုလိၣ်သးဒီးပုၤဂၤတအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

- တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီးသးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်အံၤအိၣ်ဒုၣ်ထီၣ်, ဖဲတၢ်မၤတရီၤတပါအဂုၤအဂၤတဖၣ် အိၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီး သးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်အံၤ, ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်မၤဆူးမၤဆါဖိသၣ်အသး, တၢ်ကတိၤဆါ, မ့တမ့ၢ် တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီးသးပိညါ, ဒီးပၢ်ဃုၣ်ဒီးတၢ်တဖၣ်အံၤလီၤ.
 - တၢ်ကွၢ်ကပၢ်, မ့တမ့ၢ်တၢ်တတူၢ်လိၣ်, တၢ်တကန့ၣ်ဃုၣ်တပၢ်ဖျါတၢ်အဲၣ် တၢ်မၤပျံၤမၤဖုးအီၤလၢကပၢ်တုၢ်ကွံၣ်အီၤ, တၢ်မၤပျံၤမၤဖုးခိဖျိတၢ်ကိးဃါကိးပသ့, တဲပျံၤတဲဖုး, တၢ်မၤနၢၤမၤဃၣ်
 - တၢ်မၤမဲၣ်ဆူး, တဲဆံးတဲစ့ၤအီၤ, ပၢ်တၢ်ကမၣ်လၢအလိၣ်ထီၣ်/ဒုးတူၢ်အီၤတၢ်စံၣ်ညီၣ်လၢပုၤဂၤအလီၢ်, တၢ်ထီၣ်သတြီၤတမ့ၢ်တတီ, ဟ့ၣ်အီၤမံၤသ့ၣ်တဂ့ၤတဘၣ်, စံၣ်ညီၣ်တံၢ်အီၤဒဲအမ့ၢ်ပုၤတအိၣ်ဒီးလုၢ်ပုၤ, ပုၤကၢၣ်ဖိ, ပုၤတဂၤလၢတၢ်သ့အီၤတသ့, ပုၤအာပုၤသီ, ဆိၣ်အီၤ, လိၣ်လုၤအီၤ
 - ပၢ်လီၤအီၤလၢတၢ်အာတၢ်သီအကျါဒ်သိး ကတူၢ်တၢ်အာအာသီသီ, တၢ်သးဒိၣ်တပျုၣ်တပျီၤ, တၢ်မၤအာမၤသီ (လၢပုၤ ကညီ,ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ)
 - တၢ်ဃုၣ်ကီၢ်ဃုၣ်ဂီၤတၢ်ဒီးမၤအမၤတၢ်ဖဲတၢ်မၤအဒိၣ်အဃာ မ့ၢ်ဆုၣ်မ့ၢ်ဂီၤတၢ်မၤ, မ့တမ့ၢ် ဟ့ၣ်အီၤမူဒါအိၣ်ဃာအါန့ၢ်ဒဲးတၢ် လၢအကြးဒီးအသးအန့ၣ်အလါ
 - ကးတံၢ်ဃးအံၤလၢဒးပုၤ, ပၢ်လီၤဖးအီၤဒီးပုၤဂၤ

တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီးကုး (sex) – တၢ်မၤတရီၤတပါဒ်အံၤအသိး ဘၣ်ကူဘၣ်ဂၢ်တၢ်ဒီးအါထီၣ် ၃၂၂% (၁၉၈၀ – ၁၉၉၀)န့ၣ်လီၤ.

- ဒ်နီၢ်ဂံၢ်ထီၣ်ဃု (average)အသိး ဖိသၣ်အဂၤ ၁၀,၀၀၀အကျါ, ၅.၅ ဂၤလၢတၢ်အံးကွၢ်ဖိဆံးတဖၣ်အလီၢ်န့ၣ်တူၢ်ဘၣ် တၢ်မၤတရီၤတပါဒ်အံၤအသိးလီၤ.
- ဖိသၣ်အဂၤ ၁၀,၀၀၀ အကျါ ၈.၉ ဂၤဘၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါအီၤလၢဟံၣ်လၢဃီ
- ဖဲ ၁၉၈၅ – ၁၉၈၉ န့ၣ်အပူၤအတုၤ, တၢ်မၤလိသ့ၣ်ညါအတၢ်ပၢ်ဖျါမ့ၢ်ဒ်အံၤလီၤ. ဖိသၣ် ၇၉%လၢအဘၣ်တၢ်မၤတရီၤ တပါအီၤတဖၣ်, သမၤတၢ် မ့တမ့ၢ် တပၢ်ဖျါတၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်. ပုၤလၢအတဲဖျါတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်,

အဘူးကတော် ၇၅% ပတ်ဖျါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢတၢ်တပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးအပူၤ ဒီးလၢခံ ၂၂%ထူးက့ၤအတၢ်ပတ်ဖျါဖဲ တၢ်သံကွၢ်က့ၤကဒီးအိၤန့ၣ်လီၤ တၢ်ဆီၣ်သနံးလၢအမ့ၢ်တၢ်ကဟုကယၣ်လီၤက့ၤသးအံၤ, မ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအတၢ် တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, ဒီးတၢ်ဒ်အံၤအသိးက အိၣ်ဒ်ဒ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

● မ့ၢ်လၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်တအဲၣ်ဒီးပတ်ဖျါတၢ်ဂ့ၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး, ဒီးအဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးထူးက့ၤအတၢ်ပတ်ဖျါလၢ တၢ်ကဟု ကယၣ် လီၤက့ၤသးအယိ, အကါဒိၣ်သပှ်ကတၢ်လၢ, ပှၤအိၣ်ဒီးတၢ်သိၣ်လိလီၤဆီ (professional) လၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤ ဘၣ်ဃးဒီးက့း အတၢ်မၤတရီၤတပၣ်တဖၣ် ကဘၣ်တၢ်စူးကါအိၤလၢတၢ်သမံသမိးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ (တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သရၣ် တပၣ်ဃုၣ်)န့ၣ်လီၤ.

● ပှၤတူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်အနီၢ်ဂံၢ်စ့ၤလီၤ, ဒီးပှၤတူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ် အသးအနံၣ်လါအါထီၣ် ဖိသ့ၣ်အသးအိၣ်တုၤ သၢနံၣ်, အဂၤ ၁၀,၀၀၀အကျိၤ, တူၢ်ဘၣ်တၢ်မၤတရီၤတပၣ် ၁၅.၇%ဂၤ, သးစၢ်အသးအနံၣ်အလါ ၁၆-၁၇ ၁,၀၀၀ဂၤ အကျိၤ, ပှၤတူၢ် ဘၣ်တၢ်အိၣ် ၅.၇ဂၤ

● တၢ်မၤတရီၤတပၣ်ဘၣ်ဃးဒီးက့း (sex)န့ၣ် သပှ်ကတၢ်, တမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်အတၢ်ကမၣ်ဘၣ်

● တၢ်မၤတရီၤတပၣ်ဘၣ်ဃးဒီးက့းန့ၣ်, ပတ်ဃုၣ်ဒီး တၢ်ဖူးလဲးဖူးသ့, တၢ်မၤတရီၤတပၣ်ပှၤဂၤအတၢ်ခူသ့ၣ် မၤဆူၣ်ဖိသ့ၣ် လၢကဘၣ်လီၤကွံၣ်အကူအသိး, ကွၢ်ခူသ့ၣ်ဖိသ့ၣ်လၢလုၢ်ထံဒၢ, မံဒၢပူၤ, အိၣ်ဒီးတၢ်သးစဲလၢဖိသ့ၣ်အုၣ်ဆါ အလုၢ်အလုၢ်, ပတ်ဖျါ မိၢ်, ဖါအတၢ်မံဃုၣ်, ပတ်ဖျါမိၢ်, ဖါက့ၢ်ဂီၤလၢဖိသ့ၣ်အမဲၣ်ညါ, တဲဖျါမိၢ်,ဖါတၢ်မံဃုၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤ, ဒုးနဲၣ်တၢ်ဂီၤ (video)လၢ အပတ်ဖျါပှၤအိၣ်ဘၣ်ဆ့, ဒီးက့းအတၢ်မၤ

တၢ်မၤတရီၤတပၣ်မၤဘၣ်ဒိက့ၤတၢ် (Impacts of Abuse)

* တၢ်မၤတရီၤတပၣ်ကိးကလုၢ်ဒဲးလဲလိၣ်ဖိသ့ၣ်အတၢ်မ့ၢ်တၢ်, တၢ်မၤတရီၤတပၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအအိၣ်ယံၣ်, ဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢ အလဲလိၣ်ပှၤ တၢ်အိၣ်မူန့ၣ်လီၤ.

* တၢ်မၤတရီၤတပၣ်မၤဘၣ်ဒိ ပှၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အနီၢ်ကစၢ်ဒ်ဝဲ, အဟံၣ်ဖိဃီဖိဒီးအတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်, ဃုၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အတၢ်ဖံး တၢ်မၤ, ပှၤတဂၤဘၣ်တရၤအကံၢ်စီ, ဒီးပှၤအါဂၤန့ၣ်လီၤ.

* တၢ်မၤတရီၤတပၣ်အတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပတ်ဃုၣ်ဒီး-
တၢ်မၤဆူးမၤဆါနီၢ်ခိ, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကီတၢ်ခဲတစါသး, တၢ်သံတၢ်ပှၤ,တၢ်တပၣ်ကဲလီၤက့ၤသး,တၢ်ကီ တၢ်ခဲ ဘၣ်ဃးတၢ်သ့ၣ်ညါနီၢ်ပၢ်, တၢ်သးအုးဒီးတၢ်သ့ၣ်ကီၢ်သးဂီၤ, တၢ်ပတ်ကစါသးဒီးတရုဒီးပှၤဂၤ, တၢ်အိၣ်တၢ်အိ အတၢ်ကီတၢ်ခဲ, တၢ်ကီတၢ်ခဲဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ရုလိၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးပှၤဂၤ, တၢ်သတံၣ်ဘၣ်ဘၣ်ဃးသကဲၣ်ပဝး, တၢ်အဲၣ်ဒီး မၤသံလီၤက့ၤသး, တၢ် ကီတၢ်ခဲလၢတၢ်မၤလိတၢ်လၢက့ၢ်, တၢ်လုၢ်သ့ၣ်ခါပတၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိ, တအဲၣ်ဒီးရုဒီးပှၤဂၤ, တၢ်မၤတရီၤတပၣ်တၢ်လၢအကါ ဒိၣ်, အဲၣ်ဒီးအုၣ်လိၣ်သး, ကဲထီၣ်ပှၤမၤတရီၤတပၣ်တၢ် (ဖဲအိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပှၤ)

* တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်ပတ်ဃုၣ်ဒီး-
တၢ်စူၢ်တၢ်နၢ်ဟးဂီၤ, တၢ်မၤဟးဂီၤဟံၣ်ဖိဃီဖိ, သးအတၢ်ဂ့ၢ်ကီခဲ (Trauma) တၢ်ပျံၤတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ခိၣ်နီၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်အါအါ, တၢ် မၤကတၢ်ကွံၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဃးဒီးကျိၣ်စ့ လၢရူတုဘၣ်ဃးဒီးတၢ်အုၣ်ကီၤ (Insurance), တၢ်လိၣ်ဘၢလိၣ်ကွီၢ်ဆၢ ကတီၢ်ယံၣ်, လီၤဘၣ်လၢဃိၣ်ပူၤ, တၢ်ကစီၣ်တဂ့ၤတဘၣ်(ကွဲၤလုလီၤ TV) မၤဟးဂီၤခရံၣ်ဖိတၢ်အုၣ်သးဒီး တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်လီၤမုၢ်လီၤဖး

ဘၣ်မနုၤတၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢဖိသၣ်အဂီၢ်အိၣ်ဝဲလဲၣ်

- တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤတရီၢ်ဖိသၣ်အိၣ်ဝဲ မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဒဲးဒၣ်ထဲဖိသၣ်အယိၣ်လီၤ
- တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢဖိသၣ်အဂီၢ်အိၣ်ဝဲအါမးလၢ
 - * အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပှၤအနီၢ်ဆံး
 - * အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ပှၤဂၤ
 - * အဝဲသ့ၣ်တသ့စံးကတိၤတၢ်လၢထးခိၣ်, မ့တမ့ၢ် အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကစံးကတိၤတၢ်ဒီးပှၤဂၤစ့ၤ
 - * ဘၣ်သန့ၤအသးဒီးပှၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပှၤလၢတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ, ဒီးတၢ်လၢအလိၣ်ဘၣ်ဝဲ, ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လဲလိၣ်တၢ်ကံးယၢ်ဘိၣ်ဘံ အီၤဖဲအဟးအ့ၣ်ဟးဆံၣ်
 - * တသ့နီၤဖးပဲၣ်ဖးတၢ်လၢအတကြၢးတဘၣ်ဒီး, တၢ်လၢအကြၢးဝဲဘၣ်ဝဲ, မၤဝဲမ့ၢ်သ့ဒၣ်လဲၣ်အဝဲတအိၣ်ဒီးတၢ်အ့ၣ်အဆၢ လၢသးပှၤဒီးဖိသၣ်အဘၢၣ်စၢၤ
 - * အဝဲသ့ၣ်ပျံၤဝဲလၢပှၤသးပှၤ (ပှၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပှၤ) တဘၣ်အသးဒီးအီၤဖဲအဝဲသ့ၣ်ပၣ်ဖျါတၢ်အ့ၣ်အဆၢ, ဒီးတၢ်ရူသ့ၣ်ဘၣ်ဃး ဒီးတၢ်မၤတရီၢ်တပါ
 - * အဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၢ်မူဒါလၢပှၤဂၤအတၢ်မၤ, အဝဲသ့ၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ကမ့ၢ်, ဖဲပှၤဂၤမၤကမ့ၢ်အီၤ
- ပှၤသးစၢ်တဖၣ်အဂီၢ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်
 - * တသ့န့ၤအသးဒီးပှၤဂၤ, အိၣ်ဒီးတၢ်သဘျု, ဒီးသးအိၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်
 - * အဝဲသ့ၣ်ဆိကမိၣ်ဝဲလၢတၢ်မၤန့ၤအီၤတသ့, အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်တလီၤတဘၣ်လၢ တၢ်မၤဆါအီၤတသ့
 - * အဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ခိၣ်ဒိၣ်ထီၣ်, ဒီးအတၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ဃးဒီးမိၢ်ဖါအဂ့ၢ်အကျိၤအါထီၣ်, အါစုအါဘျီ, အဝဲသ့ၣ်အတၢ်တူၢ်ဘၣ်,တၢ် ထံၣ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ်ကဒဲကဒါ - တၢ်မၤအသးဒ်သိးအံၤတဖၣ်ကဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ ပှၤမၤတရီၢ်တပါတၢ်တဖၣ်ကဟံးန့ၢ် ခွဲးယၢ်လီၤဆီ
 - * အဝဲသ့ၣ်ပၣ်ဃုၣ်လၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤဘၣ်ထွဲဒီး ပှၤအါဂၤဒီးတၢ်အိၣ်အသးအါမံၤ
- ဖိသၣ်တဖၣ်အိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အလီၢ်, လီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ပှၤမ့ၢ်လၢ -
 - * သရိၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၢ်မုၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်, မ့ၢ်တၢ်လီၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ညီၣ်န့ၢ်လဲၤဝဲ, မ့ၢ်လၢဖိသၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်ကပိၣ်ကပၤဂ့ၤဂ့ၤ ဘၣ်ဘၣ်အယိ - ကဟးဂ့ၤဝီၤထဲတကၤဖဲဒၣ်အသး
 - * လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အပူၤအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်လိအီၤလၢ ကနၣ်ဒီးဒိကနၣ်ပှၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပှၤတဂၤလၢလၢ, ဒီးတၢ်အံၤဒုးကဲထီၣ် အီၤလၢပှၤတူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤတရီၢ်တပါ လၢပှၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပှၤတအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်အိၣ်သးအိၣ်တဖၣ်အစုပူၤ
 - * အဝဲသ့ၣ်အတၢ်သ့ၣ်ညါလၢ ကနီၤဖးပဲၣ်ဖးပှၤလၢအစူးကါ “ တၢ်စံးကတိၤကစၢ်ယွၤအဂ့ၢ် ” ဒီးပှၤအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်အဂ့ၤနီၢ်နီၢ် တဖၣ်ဘၣ်.
 - * တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အါဖုတသမံသမိး (ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်) အတၢ်အိၣ်သးအဂ့ၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်.

တၢ်မၤတရီၤတပါအပနီၣ်

တၢ်တကန့ၣ်ဃုၣ် (Neglect)

- * တၢ်ကူတၢ်ကၤတလိၤတဃီ, မ့တမ့ၢ်, တၢ်ကူတၢ်ကၤတဘၣ်လိၣ်ဖိးလိၣ်ဒီးတၢ်ကိၢ်တၢ်ရုၣ် (တၢ်ဆၢကတီၢ်)
- * နီၢ်တဂၤအတၢ်ကဆဲကဆီတအိၣ်
- * ဖျါလၢပုၤကွၢ်ထွဲအိၣ်တအိၣ်, ဘၣ်ပၣ်ဃုၣ်ဖဲမၤတၢ် အါန့ၢ်အသးအန့ၣ်အလါ, အတီၤ
- * တထီၣ်ကိၢ်, မ့တမ့ၢ် တအိၣ်ဒီးတၢ်ကတဲၣ်ကတီၤသးလၢကထီၣ်ကိၢ်
- * အဲၣ်ဒီးပုၤကန့ၣ်ဃုၣ်အိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်အါအါ

တၢ်မၤတရီၤတပါနီၢ်ခိ (Physical Abuse)

- * တၢ်တီၢ်, တၢ်ဒဲ, တၢ်လၢ, မ့တမ့ၢ် တၢ်ထီ (လၢစုခိၣ်)
- * မၤဆါပုၤဂၤဖဲလိၣ်ကွဲအခါ
- * တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပနီၣ်လီၤဆီဒ်အမ့ၢ် တၢ်လုးထီၣ်လါထီၣ်, ပိၣ်ဃံၣ်ပိၣ်ဃု (လၢဖဲဘုၣ်လီၤ) တၢ်လီၤကလိၤ, ကိၢ်သ့ၣ်, မဲ အလီၢ်(ဘၣ်တၢ်အ့ၣ်အိၣ်) တၢ်ပန့ၤထီၣ်(ဘၣ်တၢ်ဖျါအိၣ်လၢတၢ်တမံၤမံၤ)
- * ခိၣ်ဆၢက့ၤတၢ်, တအဲၣ်ဒီးက့ၤဟံၣ်
- * ဃံကၢ်
- * ပျံၤပုၤကညီ
- * လူၤပုၤသးပုၢ်, အဲၣ်ဒီးမၤဘၣ်ပုၤသးအါကဲၣ်ဆိး, (မ့ၢ်တၢ်ပၣ်ဖျါထီၣ်, တၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်အါတလၢကွံၣ်)
- * ထီဒါတၢ်, ဂ့ၢ်လိၣ်ခိၣ်ရီၣ်တၢ်, တကန့ၣ်ဃုၣ်ပုၤဂၤ, တပျံၤပုၤဂၤ
- * သ့ၣ်ညါတၢ်မၤတရီၤတပါအဂ့ၢ်လီၤလီၤဆီဆီ

တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးသးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ် (Emotional Abuse)

- * (Apathy) သ့ၣ်တဟူးသးတဂဲၤ, အိၣ်ထုတရူၤ
- * တၢ်မုၢ်လၢ်တအိၣ်, သ့ၣ်အုးသးအုး
- * အိၣ်လီၤဖးဒီးပုၤဂၤ, အိၣ်ထဲတဂၤဇိၤ
- * ထီဒုၣ်ထီဒါဒီးပုၤဂၤ
- * အိၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢကဟ့ၣ်လီၤသးလၢၣ်လၢၣ်ဆ့ဆ့ လၢတၢ်ဒိကန့ၣ် တၢ်တဆိကမိၣ်
- * အိၣ်အိၣ်တဘၣ်လိၣ်ဘၣ်စး
- * အိၣ်ဒီးတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်လီၤဆီ ဖဲပုၤတဲဖျါအတၢ်ကမ့ၢ်, (တသးမဲလီၤက့ၤသးဒိၣ်ဒိၣ်အါအါ)

တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီးကုး (Sexual Abuse)

- * အိၣ်ဒီးတၢ်သးစဲတလိၤတဃီ, ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါမုၢ်ခွါတၢ်မဲဃုၣ်အဂ့ၢ် မ့တမ့ၢ်တၢ်ထုးန့ၢ်သးလၢကုးကျိၤကျိၤ
- * ပျံၤပုၤတဂၤ, မ့တမ့ၢ် ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဂၤလီၤလီၤဆီဆီ
- * မၤဆါလီၤက့ၤအသး, မ့တမ့ၢ်မၤသံလီၤက့ၤအသး
- * အဲၣ်ဒီးအိၣ်ထဲတဂၤဇိၤ, ပၣ်ဘၢအတၢ်ဆိကမိၣ်, မ့တမ့ၢ် အိၣ်ဒီးတၢ်သးအုး, တၢ်သးဟးဂီၤ
- * ဟံးက့ၤဖီၣ်က့ၤ မ့တမ့ၢ် တတူၢ်လိၣ်နီၢ်ခိ, မ့တမ့ၢ် မိၢ်ဖါ (မုၢ်/ခွါ) က့ၢ်ဂီၤ
- * မုၢ်/ခွါ က့ၢ်ဂီၤသးဂံၣ်, မ့တမ့ၢ် ဆါ
- * အိၣ်အိၣ်လုၢ်လုၢ်လဲလိၣ်ကွံၣ်သး
- * လူၤဘၣ်ပုၤသးအါကဲၣ်ဆိး
- * ဃုတၢ်အ့ၣ်လိၣ်ဆိးက့ၤအါကဲၣ်ဆိး
- * တၢ်မဲမိၣ်လီၤပျံၤ, ဆဲၣ်ဆါလၢလီၤမဲပူၤ

တၢ်မနုၤတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ပူၤလဲၣ်

- * ပုၤလၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ပူၤတဖၣ်ဆိကမိၣ်ဝဲလၢ တၢ်အၢမၤအသးလၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ပူၤတသ့ဘၣ်
- * တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သန့အသးဒီးပုၤမၤစၢၤတၢ် (Volunteer) တဖၣ်လၢ အတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်သိၣ်လိလၢ တၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဖိသၣ် ကျိၤကျဲၤ, တဘၣ်တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါသမံသမိးအဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ဂ့ၢ်, လၢကကဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အပူၤမၤတၢ်ဖိ ဒီးန့ၢ်ဘူးလဲၣ်န့ၣ်ဘၣ်
- * တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တဖၣ်အပူၤမၤတၢ်ဖိစ့ၤ, လိၣ်ဘၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိအသိ, ဒီးဃုထၢပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer) တဖၣ်ချ့ချ့, ဒီးတဃုသ့ၣ် ညါသမံသမိးအဂ့ၢ်အကျိၤဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်
- * ပုၤမၤတရီၤတပါတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်ကူၣ်တၢ်ဆးလၢကထံၣ်န့ၢ်တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢ ကမၤတရီၤတပါတၢ်- အဝဲသ့ၣ်ကဃု ထံၣ်န့ၢ်တၢ်ကရၢကရိလၢအန့ၢ်ပုၤဂၤ, ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကဟ့ၣ်လီၤအသးဒ်ပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer) တဖၣ်အသိ, အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်လၢကဘၣ်စံးဘၣ်ကတီၤဝဲ, ဒီးအတၢ်စံးတၢ်ကတီၤဘၣ်ဃးတၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ် အဂ့ၢ်န့ၣ်, မ့ၢ်လၢအပၢ်ခူသ့ၣ်, မၤဘၣ်မၤဘၢအတၢ်တိၣ်န့ၣ်လီၤ
- * တၢ်သမံသမိးပုၤမၤတၢ်ဖိလၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ပူၤ, မ့ၢ်တၢ်မၤတလီၤတၢ်လီၤဆဲးတမံ, (hit-or-miss) တၢ်ဃုထၢကလီၤဝဲ ဘၣ်ဝဲန့ၣ်, ပတဲလီၤတၢ်တသ့ဘၣ်. ဒ်ရံၣ်ဖိး (report)လၢ(Barna Group)ပၢ်ဖျါဝဲအသိ ၂၃% , အါန့ၢ်ဒီး ဖြိတဲးစတဲး (Protestant) _ အတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖိအနီၣ်ဂံၢ် ၇၀,၀၀၀ - တအိၣ်ဒီးတၢ်သမံသမိးလီၤတၢ်လီၤဆဲး, လၢတၢ်ဃုထၢ ပုၤမၤတၢ်ဖိဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပုၤလၢ ကမၤတၢ်လၢသးစၢ်အကျိၤဘၣ်. တၢ်အံၤအဃိတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်မ့ၢ်တၢ်ကရၢကရိအကျိၤတခါ လၢအဟ့ၣ်ပုၤမၤတၢ်အာတဖၣ်, တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢကမၤတရီၤတပါဖိသၣ်န့ၣ်လီၤ. ([http://www.barna.org./flex Page.aspx? Page=Barna Update & Barna Update ID = 283](http://www.barna.org./flexPage.aspx?Page=Barna Update & Barna Update ID = 283))
- * အါစုအါဘျီတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဒီး တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဖိဒ်ဖိသၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. ပဲတြီတဖၣ် တဘၣ်တၢ်ကးတံၢ်အီၤကျိၤကျိၤ, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်တဘၣ်တၢ်အံးက့ၢ်ကွၢ်က့ၢ်, ဘျီဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၢ်အီၤ, ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အိၣ် ဒီးတၢ်လီၤအိၣ်တဒၢလၢ အကဲထီၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤလၢပုၤမၤအၢမၤသီတၢ်တဖၣ် ကမၤတရီၤတပါတၢ်န့ၣ်လီၤ
- * တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်န့ၢ်န့ၢ်ပုၤအါကဲၣ်ဆိး, သးအိၣ်ဟ့ၣ်ပုၤတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢ ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၢ်အသး, ဒီးတဆိကမိၣ် ထီၣ်က့ၢ်တၢ်တ ဂ့ၢ်တဘၣ်လၢအမၤတ့ၢ်လံဝဲတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်, တၢ်သးကညီမ့ၢ်ပတၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်အခိၣ်ထံး, ဘၣ်ဆၣ်တၢ် ဃိထံဃုသ့ၣ်ညါက့ၢ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်, ပၢ်ဖျါဝဲလၢပုၤမၤအာတၢ် (perpetrators) လၢအတဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၣ်စါ ယါဘျီဂ့ၢ်ဂ့ၢ် လၢပုၤသ့ပုၤဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်, ကမၤအာကဒီးတၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၢ်အီၤ, ပၢ်ဖျါအတၢ်သး လီၤက့ၢ်အသးဒီးပုၤကူၣ်စါယါဘျီအီၤဝဲဒၣ် လဲၣ်န့ၣ်, မၤက့ၢ်ကဒီးတၢ်အာသ့လီၤ
- * တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်မ့ၢ်ကရၢကရိဘၣ်ထွဲဒီးပုၤကိးဂၤ ဒ်ဒုၣ်ဖိထၢဖိအသိ, ဒီးမ့ၢ်လၢပုၤကိးဂၤသ့ၣ်ညါလိၣ်အသးအဃိ, ဖိဒ်ဖိသၣ်တဖၣ် တုၤဆူတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အလီၢ်, ဖဲပတဆိကမိၣ်ထီၣ်ဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အါစုအါဘျီ, တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ပၢ်ခူသ့ၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, ဒီးတဒး သ့ၣ်ညါဖိသၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်ဘၣ်.
- * တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ကဘၣ်မၤဒ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢ အဘၣ်တၢ်မၤဒ်ထီၣ်လဲၣ်ထီၣ်အီၤ, လၢအမ့ၢ်တၢ်မၤလၢပုၤမူဒါလၢ အလီၤဘၣ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်အံၤ တဘၣ်တၢ်မၤလၢပုၤမူဒါန့ၣ်, တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ် ဖိသၣ်အံၤ ကလီၤတီလၢတၢ် အိၣ်ဖျိၣ်အလီၤလီၤ
- * ပုၤမ့ၢ်ဟ့ၣ်ပုၤမၤကမၢ်တ့ၢ်လံတၢ်တဂၤ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကမၤကမၢ်ကဒီးတၢ်န့ၣ်, တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ကဘၣ်တၢ်ပၢ် တၢ်ကမၢ်လၢ အလီၤ, မ့ၢ်လၢအကွၢ်ကပၢ်တၢ်အဃိလီၤ

Johny အဂ့ၢ် : တၢ်နီၤဖး ၁

Johny တမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ (Choir), တၢ်လိာ်ကွဲ, ဒီးအိၣ်ဘျးန့ၣ်တၢ်မၤလိာ် ဘၣ်ဆၣ်အဝဲမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သ့ၣ်စၢ်သးဘီၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ. Johny အတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်ဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်, ဖဲအမၤတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အတၢ်ဖဲး တၢ်မၤအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ဆ့ၣ်သးဂဲၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤတၢ်စးထီၣ်လၢအခိၣ်ထံးတုၤလၢအကတၢ်, တုၤဒၣ်လဲၣ်တၢ်မၤကဆဲးကဆီၣ် က့ၤတၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤသကိးတၢ်ဒီးသးစၢ်တဖၣ်ပျီၣ်ဒိၣ်မးလီၤ. အဝဲမၤစၢၤ Mr.Dave လၢအမ့ၢ်ပုၤအခိၣ်လၢပုၤမၤတၢ်ဖိလၢ သ့ၣ်စၢ်သးဘီၣ်အကျါတဂၤလီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤသကိးတၢ်ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ကူၣ်ကျဲၤသကိးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘါအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤန့ၣ် လီၤ. ဖျါလၢပုၤကိးဂၤဒဲးဘၣ်သ့ၣ်ဘၣ်သးလၢတၢ်အံၤအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤအိၣ်ဒီးဒုၣ်ဖိထၢဖိ, လၢအမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အပုၤဟၤ တၢ် (trustee) တဂၤ, ဟ့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢကရုဒီးပုၤသးစၢ် (Johny)အံၤ, မ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်မုၢ်သးမုၢ်လၢပုၤအါဂၤအဂီၢ်လီၤ.

စ့ၢ်လၢဝံၣ်အလီၢ်ခံ, ဖျါလၢ(Johny)အတၢ်သ့ၣ်ဆ့ၣ်သးဂဲၤစ့ၢ်လီၤကွဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲတလဲၤထီၣ်ဘါယွၤလၢသရိၣ်ပုၣ်ကဲၣ်ဆိးလၢဘၣ်. အဝဲတလဲၤဆူသးစၢ်အတၢ်ထံၣ်လိာ်သး အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်နီၣ်တဘျီလၢဘၣ်. အဝဲအိၣ်ယံၤဒီးအတံၤသကိးတဖၣ်ဒီးဖျါလၢအသးဖျိးပုၤသးပုၤတဖၣ်လီၤ. (Johny) အမိၢ်အပၢ်သ့ၣ်ကိၢ်သးဂီၤလၢအဂီၢ်, သံကွၢ်သံဒီးအိၣ်ဒီးဃုသ့ၣ်ညါတၢ် ဂ့ၢ်ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘီၣ်ဘၣ်ဃးဒီး (Johny)အတၢ်ဖဲးမၤပၢ်သးအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တနံၤ, (Johny) ကွဲးလီၤတၢ်ကတိၤတဖျၢၣ်လၢလံာ်က့ အလိာ်, ပၢ်လီၤဝဲလၢအမိၢ်အပၢ်ကဖးအိၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်ကတိၤမ့ၢ်ဝဲ, “တၢ်မၤဆူၣ်မၤန့ၣ်ဘၣ်ဃးဒီးကွဲး” (Molestation)န့ၣ် လီၤ. (Johny) အမိၢ်အပၢ်စံးဘၣ်တဲဘၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သးဒုဒိလၢ (Mr. Dave)အဖိခိၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်ကတိၤသကိးတၢ်ဒီး (Mr. Dave) ဝံၣ်အလီၢ်ခံ, စံးဝဲလၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဘၣ်တၢ်ဆိုးအိၣ်အံၤ, တအိၣ် ဒီးတၢ်အုၣ်သး, ဒီးအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘီၣ်တအိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်လၢတၢ်အုၣ်သးတအိၣ်လၢပုၤပုၤအပိတၢ်ဂ့ၢ်အံၤတၢ်မၤကဒီးအိၣ်ဆူ ညါတသ့လၢဘၣ်. တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်စံးဝဲလၢ ကမၤစၢၤဒုၣ်ဖိထၢဖိအံၤ, ခိဖျိတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးသးစၢ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဂၤ အံၤန့ၣ်လီၤ.

(Johny) အမိၢ်အပၢ်ဃုတၢ်မၤစၢၤလၢ ပုၤဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတၢ်စဲၣ်နီၤအအိၣ်ဒိသိးကမၤစၢၤ (Johny)န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အသးဘၣ်တံာ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်အါအါဒီး ဃုတၢ်မၤစၢၤလၢဟၤကီၢ် (Police) ဒီးတၢ်ကစီၣ်ကရၢကရိၣ်ခၢၣ်စးတဖၣ် အအိၣ်လီၤ. တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်တီ, ဆူၣ်ဆူၣ်ကလဲၣ်ဝံၣ်အလီၢ်ခံ, (Mr. Dave) ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်လၢအဘၣ်တၢ် ပၢ်လီၤအိၣ်လၢကွီၢ်ဘျီၣ်, လၢကလီၤဃိာ်အါန့ၣ်အါလါန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်မၤဃုမၤဖိ, မၤလိာ်ဘၣ်က့ၤတၢ်ဒီး (Johny) အဟံၣ်ဖိဃိဖိလီၤ.

တၢ်သံကွၢ်လၢတၢ်ကစံးဆၢသကိး, စံးကတိၤသကိးအဂီၢ်

- တၢ်မၤအသးအံၤမၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ပုၤတူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်တဂၤစုၣ်စုၣ်ဒိလဲၣ်
- Johny
- Johny အဟံၣ်ဖိဃိဖိ
- Mr. Dave အဟံၣ်ဖိဃိဖိ
- တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖိ

ပျားအိမ်ဖွဲ့စည်းတဖန်အတတ်မာဆာကုတတ်၊ ဘဉ်ဃးဒီးတတ်မာအသးအံကမုဒ်လဲဉ်.

တတ်မာဆာကုတဖန်အံမာဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးတတ် အိမ်ဖွဲ့စည်းအလကပီ၊ မံဂုသဉ်ဘဉ်၊ တတ်အိမ်ဖွဲ့စည်းအတတ်ဖံးတတ်မာပျားမာ
စာတတ် (volunteer) တဖန်အတတ်၊ တတ်ဟ့ဉ်၊ တတ် အပီးအလီဒီးဂုဂုလကကျဲဒ်လဲဉ်.

Johny အဂုဒ် (တတ်နီဖး ၂)

တတ်ကဟုကယဉ်ဖိသဉ်အကျဲသနူအဂုဒ်၊ ကပဉ်ဖျါထီဉ်တတ်ဂုဖးဒိဉ်လွံမံလကအမုဒ်၊ တတ်ဃုသုဉ်ညါသမံသမိပျားမာတတ်ဖိ
အဂုဒ်၊ တတ်ပာဆာအံးထွဲကွဲထွဲပျားမာတတ်ဖိ (ပဉ်ဃုဒီးတတ်နီဉ်ကျဲလကပျားမာတတ်ဖိအဂီ) တတ်ပဉ်ဖျါထီဉ်ကုတတ်ဂုတတ်ကျဲ
ဒီးတတ်ခံကွဲစီကွဲကု၊ တတ်မာဆာကုတတ်တိဉ်ကျဲလီ.

ဖးကဒီး (Johny) အဂုဒ်တကုဒ်.

- တတ်ဃုသုဉ်ညါ၊ သမံသမိပျားမာတတ်ဖိလက တတ်အိမ်ဖွဲ့စည်းတဖန်မာဝဲလကအကတီအံ၊ မုဒ်မနုလဲဉ်.
- တတ်သမံသမိအတတ် ဖံးတတ်မာအံ၊ အိမ်ဖွဲ့စည်းဒီးတတ်ကွဲနီဉ်ကွဲးဃါခါ.
- ပျားအိမ်တုဉ်ခိဉ်ပျားခံဂုအကျဲသနူ၊ မုတမုဒ် အိမ်ထီဉ်တြဲအကျဲသနူတဖန် ကတြဲဃဉ်တတ်ဆိုးတမုဒ်တတီဒ်လဲဉ်.
- ပျားအိမ်လကတတ်အိမ်ဖွဲ့စည်းပျားတဖန်ထံဉ် (Mr.Dave) ဒီး (Johny) အိမ်ဒ်သိးသိးအါစုအါဘျီလီ. နတတ်အိမ်ဖွဲ့စည်းအိမ်ဒီးတတ်
ကွဲးနီဉ်ကွဲးဃါဘဉ်ဃးတတ်ဖံးတတ်မာလက အဒုးအိမ်ထီဉ်တတ်သးဒုဒီးဒ်အံအသိးနီဉ်ခါ.
- တတ်အိမ်ဖွဲ့စည်းသရဉ်အတတ်မာဆာကုဘဉ်ဃးဒီး တတ်ဆိုးတအိမ်ဒီးတတ်အုဉ်သးအံ လီပလိဒ်ဒီးထံကီအတတ်သိဉ်
တတ်သီခါ.
- နတတ်အိမ်ဖွဲ့စည်းအိမ်ဒီးတတ်တိဉ်ကျဲလက ကမာတတ်လကဒုဉ်ဖိထာဖိအဂီဒ်လဲဉ်. လကတတ်အိမ်ဖွဲ့စည်းဖိအဂီဒ်လဲဉ်.
- လကတတ်ပရပစာ၊ ကွဲးထံဉ်ဟူ၊ ကွဲးလုလိဒီး ဂုဂုအဂီဒ်လဲဉ်.

တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဖိခံဖိသၢ်, တၢ်အိၣ်ဖိၣ်, ဒီးပုၤမၤတၢ်ဖိ

တၢ်နီၣ် : ကျိၤကျဲအတီၤတဖၣ်အံၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤအါလၢပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer) ဒီးပုၤလၢအကိးဖိၣ် အီၤတဖၣ်အဂီၢ်လိၤ ဘၣ်ဆၣ်, တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လိၣ်သပုၤကတၢၢ်လၢ တၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဖိခံဖိသၢ်, တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဒီး ပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer) တဖၣ်အဂီၢ်လိၤ.

■ **ကွဲးလီၤတၢ်တိၣ်ကျဲၤလၢပုၤမၤစၢၤတၢ် (Volunteer) တဖၣ်အဂီၢ်.** တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ကိးဖိၣ်ဒီးလိၣ်ဘၣ်တၢ်တိၣ်ကျဲၤလၢ အဘၣ်တၢ်တူၢ်လိၣ်ပၢ်ဂၢ်ပၢ်ကျဲၤအီၤ လၢပုၤမၤစၢၤတၢ်တဖၣ်အံၤ ကပၣ်ဖျါလီၤတၢ်သနူ (policies) ဒီးတၢ်မၤအကျဲၤကပုၤ လၢတၢ်ကိးပၢ် ဖိၣ်, ပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer) တဖၣ်န့ၣ်လိၤ.

■ **တၢ်သမံသမိးဃုသ့ၣ်ညါပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer) တဖၣ်အဂီၢ်အကျိၤ**
တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ကြးထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သံဒီး ဒီးဃုထံၣ်ပၢ်လီၤပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer) တဖၣ်ဒ်ပုၤမၤတၢ်ဖိဟံးန့ၢ်ဘူးလဲ တဖၣ်အသိး လိၤ လံၣ်ပတံထီၣ်တၢ်လၢပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer) တဖၣ်အဂီၢ် ကြးပၢ်ဃုဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအမ့ၢ် မံၤသၣ်, အိၣ် ဆိးလီၢ်ကျဲ, လီၤတဲစိနီၣ်ဂံၢ်, တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအမၤတၢ်လဲၤအဂီၢ်အကျိၤ, တၢ်လဲၤခီဖျိဒ်ပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer), တၢ်လဲၤခီဖျိဒ်ပုၤမၤတၢ်ဒီးဖိသၢ်/သးစၢ်န့ၣ်လိၤ. လံၣ်ပတံထီၣ်တၢ်ကြးပၢ်ဖျါတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ, နံၤသီ, ပုၤကွၢ်ထွဲပာဆုၢ်တၢ်အမံၤအ သၢ်ဒီးလီၤတဲစိနီၣ်ဂံၢ် လၢတၢ်မၤအတၢ်လဲၤခီဖျိကိးခါဒီးအဂီၢ်န့ၣ်လိၤ. နီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအဂီၢ် အကျိၤ, ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤဂ့ၢ်ကျိၤ ကဘၣ်တၢ်သမံသမိးအီၤဂ့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်, အိၣ်ဒီးတၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးဃါဒီး ပၢ်အီၤလၢလံၣ်တြိၣ် (file) အပူၤ ဖဲတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ် တၢ်တူၢ်လိၣ်အီၤလၢ လီၤတဲစိနီၣ်လိၤ. သံကွၢ်သံဒီးပုၤမၤစၢၤတၢ် အဂီၢ်အကျိၤဘၣ်ဃးဒီး တၢ်လုၢ်သ့ၣ်ခါပတံပဒိၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီ, မ့ၢ်မၤကမၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါဖိခံဖိသၢ်, မ့တမ့ၢ်မၤအမၤသီတၢ်လၢ စုဆူၣ်ခိၣ်တကးတဘျီဘျီဇါ.

■ **သမံသမိးတၢ်ဘၣ်ထွဲ, ခူၣ်ဖိထာဖိအတၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်အကျိၤ**
လၢကီၢ်စဲၢ်အါဘၣ်န့ၣ်, ပၤကီၢ် (police) ဒီးဝဲၤကျိၤဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤစၢၤကွၢ်ထွဲဖိခံဖိသၢ်တဖၣ် ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဘၣ်ဃး ဒီးခူၣ်ဖိထာဖိအဂီၢ်အကျိၤသ့လိၤ. တၢ်အံၤနမၤန့ၢ်ကလီၤအီၤသ့, မ့တမ့ၢ် နဟ့ၣ်တၢ်အဘူးအလဲတဆံးတက့ၢ် လၢတၢ်ဃုထံၣ် န့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အံၤသ့စ့ၢ်ကိးလိၤ. ဒုးန့ၣ်, ဒုးန့ၢ်ပၢ်ပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer)တဖၣ်လၢ, တၢ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ဒၣ်ထဲတၢ်ဂ့ၢ်လၢ အဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢ ဖိခံဖိသၢ်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ပလီၢ်နသး, ဒီးပၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢ လံၣ်တြိၣ် (file) လၢအဘၣ် တၢ်တံၣ်ဃၢ်ဒီးသီးတက့ၢ်. တၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးဃါတဖၣ်အံၤ ကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢနဂီၢ်, လၢတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဖိခံဖိသၢ်န့ၣ်လိၤ. တၢ်အံၤကပၣ်ဖျါထီၣ်နတၢ်တိၣ်အဂ့ၢ်, ဒီးကမၤစၢၤန့ၢ်ဖဲနဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ် တၢ်လိၣ် ဘၢလိၣ်ကွီၢ်န့ၣ်လိၤ. ကီၢ်စဲၢ်အါဘၣ်ဃိ ထံတၢ်ဂ့ၢ် (records) တၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးဃါထဲအကီၢ်ဒၣ်ဝဲအပူၤလိၤ. တမၤဃုၣ်တၢ်ဒီး ကီၢ်စဲၢ်အဂၤလၢ တၢ်သမံသမိးတၢ်ဘၣ် ထွဲ, ခူၣ်ဖိထာဖိအတၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်အကျိၤဘၣ်. အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်မၤဃုၣ် တၢ်ဒီးကီၢ်စဲၢ်အါဘၣ်လိၤ.

■ **ပၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢနကအိၣ်ခိးတၢ်အဂီၢ်, အစုၤကတၢၢ် (၆)လါတက့ၢ်.**
ပုၤအသီတဂၤမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးမၤစၢၤတၢ် လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အပူၤန့ၣ်, တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ကြးပံးန့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ် ၆လါ, မ့တမ့ၢ် တနံၣ်လၢ တၢ်ခိးကွၢ်အီၤအဂီၢ်, တဃူးတၢ်ဟ့ၣ်အီၤတၢ်ပျဲလၢကမၤတၢ်ဒီး ဖိခံဖိသၢ်, မ့တမ့ၢ် သ့ၣ်စၢ်သးဘိၣ်န့ၣ်လိၤ. ပုၤအဲၣ်ဒီးမၤအာ တၢ်, ပုၤမၤကမၢ်သဲစးတဖၣ်အဲၣ်ဒီးမၤန့ၢ်တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢ ကမၤတၢ်ဒီးဖိသၢ်ချ့ချ့လိၤ.

■ **ပၢ်ဖျါတၢ်ဂ့ၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးတက့ၢ်.**
တၢ်မၤခဲလၢၣ်တဟ့ၣ်ဘူးလဲဂ့ၢ် (volunteer) ဟ့ၣ်ဘူးလဲဂ့ၢ်, ကြးအိၣ်ဒီးတၢ်ပၢ်ဖျါဘၣ်ဃး တၢ်မၤအဂီၢ်အကျိၤလီၤတၢ် လီၤဆဲးလၢတၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးဃါန့ၣ်လိၤ.

■ **ဃုသ့ၣ်ညါဆိပၢ်ကီၢ်စဲၢ်အတၢ်မၤကျိၤကျဲ လၢတၢ်တဲဖျါထီၣ် (report) တၢ်မၤတရီၤတပါလၢနအိၣ်ဒီးတၢ်သးဒုဒီအဂီၢ်, ဒီးအိၣ်ဒီးတိၣ်ကျဲၤလၢတၢ်မၤဆၢကတၢၢ် လၢတၢ်ပာဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဆိး (တအိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်သးတဖၣ်)အဂီၢ်တက့ၢ်.**

ကော်စီတဖန်လီဆီလိင်သးလၢ တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဆှိးဘၣ်ဃးတၢ်မၤတရီၤတပါအဃိ, အလီၢ်အိၣ်လၢ နကသ့ၣ်ညါတၢ် သိၣ်တၢ်သီဒီးတၢ်မၤကျဲၤကပူၤလၢ နကော်စီအပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢနကမၤဆၢက့ၤ/တဲဆၢက့ၤတၢ်အဂီၢ်, ဆိကမိၣ်ထီၣ်တၢ်သံကွၢ် လၢအမ့ၢ်-မတၤကပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဘၣ်ဃးဒီး (report)တၢ်ပၤဖျါတဖၣ်လဲၣ်. မတၤကပၤဆှၢ တၢ်ဘၣ်ဃးဒီး (media)တၢ် ပရၢပစၢ်, ကွဲလုလီၤ, ကွဲထံၣ်ဟူအတၢ်ပၤဖျါတဖၣ်လဲၣ်. ပုၤအုၣ်အသး (သက်သေ)တဖၣ် ကဘၣ်တၢ်ပၤဆှၢအိၣ်လဲၣ်. မတၤ ကပၤဆှၢဟံၣ်ဖိဃိဖိတဖၣ်လဲၣ်.

■ ဒုးကဲထီၣ်လံာ်ဟံးဃာ် (Handbook) လၢအန့ၣ်တၢ်ဘၣ်ဃးတၢ်ဖံးတၢ်မၤ ဒီးသနူတဖၣ်တက့ၢ် တၢ်အိၣ်ဖိၣ်သိၣ်လိန့ၣ်လိဘၣ်ဃးတၢ်ဘျၢတဖၣ်, တၢ်ကြးပၤဖျါအိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢလၢပုၤပုၤလီၤ. တၢ်သိၣ်လိန့ၣ် လိအဂီၢ်, လၢအကြးတၢ်တဲဖျါအိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, တၢ်သိၣ်က့ၤသီက့ၤ (discipline), တၢ်ဟံးတၢ်ဖိၣ် (touching) တၢ်ကတိၤ (Verbal interaction) ဒီးတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်ဆူးတၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ. သနူ (policy) ကြးတြီဃာ်တၢ်မၤတပျုၣ်တပျီၤ ကလုာ်ကလုာ် လၢနီၢ်ခိ, တၢ်ကိးပသု, တၢ်အုၣ်လိာ်သုၣ်ဂဲၤ, တၢ်မၤမဲၣ်ဆူး, တၢ်စူးကါတၢ်မၤပျံၤမၤဖူး, မ့တမ့ၢ်တၢ်ဒုးထံၣ် လီၤက့ၤတၢ်ကမၣ် (ခိပန့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပၤကီၤသနူန့ၣ်, တဟ့ၣ်ကျိၣ်စုတၢ်အုၣ်ကီၤ လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်လၢအတအိၣ်ဒီး တၢ်ပၤကီၤသနူ (policy) လၢတၢ်ကွဲးလၢ အတြီဃာ်နီၢ်ခိအတၢ်သိၣ်တၢ်သီ (discipline)န့ၣ်ဘၣ်.) ပုၤမၤတၢ်ဖိဒီးပုၤမၤ စၢၤတၢ်တဖၣ် ကြးဆဲးလီၤအမံၤ လၢတၢ်အၢၣ်လီၤသ့ၣ်ညါသနူတဖၣ်, ဒီးလံာ်အံၤကြးဘၣ်တၢ်ပၤအိၣ်လၢလံာ်တြီၣ် (file) အပူၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်ဟံးဃာ် (Handbook) ကြးပၤဃုာ်ဒီးတၢ်ပၤဖျါ (report) လၢတၢ်မၤတရီၤတပါအဂီၢ်ဒီးကြးပၤဃုာ်ဒီး တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤက့ၤတၢ်အကျိၤအကျဲဘၣ်ဃးတၢ်မၤတရီၤတပါန့ၣ်လီၤ.

■ မၤထွဲပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပုၤခံၤမၤသကိးတၢ်, အတၢ်ဘျၢတက့ၢ် ကရူၢ်လၢပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပုၤခံၤမၤသကိးတၢ်န့ၣ်, ကတြီဃာ်တၢ်မၤကမၣ်လၢပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer)တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဖဲ တၢ်ကီၤတၢ်ခဲအိၣ်ထီၣ်သတူၢ်ကလံာ်န့ၣ်, ပုၤတၢ်ကလဲၤဃုန့ၢ်တၢ်မၤစၢၤသ့, ဒီးကဟုကယၢ်က့ၤဖိသ့ၣ်လၢပုၤမၤစၢၤတၢ် (volun teer)တတီတလီၤအစုပူၤသ့လီၤ. ပုၤတတီတလီၤဒဲအံၤအသိး, ဘၣ်တဘၣ်ကမ့ၢ်ပုၤထုၣ်ဖျဲးကွံာ်ဖဲအလဲၤခိဖျိ တၢ်သမံသမိးအခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အါဖု, တပျဲမါဒီးဝၤမၤသကိးတၢ်ထဲခံၤဂၤစီၤဘၣ်. ကဘၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပုၤအဂၤ တၢ်ဂၤစ့ၢ်ကိးလီၤ.

■ ပလီၢ်နသးလၢမတၤစူးကါနတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် နမ့ၢ်ဒီးလဲလီၤနတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်, တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲဆူတၢ်ကရၢကရီၤအဂၤတဖၣ်န့ၣ်, သမံသမိးဒီးမၤလီၤတၢ်တၢ်ဒီးပုၤ ဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢအဝဲသ့ၣ်ကမၤဒဲတၢ်ကဟုကယၢ်အသနူ, လုၢ်လၢ်အသိးန့ၣ်တက့ၢ်.

အမဲရကလဘျာထံအသနူလာပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer) ဒီးပုၤမၤတၢ်ဖိ (staff)အမၤတၢ်ဒီးဖိသ့ၣ်, သးစၢ် မ့တမ့ၢ်, ပုၤ ဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညီ လၢလီၤကဝီၤ, မ့တမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ပူၤ [Ehttp://www.nationalministries.org/children/policy.cfm](http://www.nationalministries.org/children/policy.cfm).

ခိဖျိတၢ်မၤလၢပုၤ(Board of Educational Ministries, Board of National Ministries), ဒီး(American Baptist General Board)တဖၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဖဲ လၢယုၤ ၂၀၀၃န့ၣ်န့ၣ် (National Ministries)မၤဒိၣ်ထီၣ်လၢထီၣ်အတၢ်မၤလၢ ထံကီၢ်ပူၤ, ပၤဃုၣ်ဒီးတၢ်မၤဖဲတၢ်ဖဲးတၢ်မၤ (discipleship) တၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့ဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဘၣ်ဃးဒီးတၢ်စဲကျဲးလံာ် မဲးကစံးဒီးဂုၤဂၤ, ပၤဃုၣ်ဒီး (Judson Press) စဲကျဲးလံာ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကရၢကရိ (National Ministries) ဒီး (Children's Ministries) တဖၣ်ဟ့ၣ်ကုၣ်ဟ့ၣ်ဖးဝဲလၢတၢ်စူးကၢသနူသ့ၣ်တဖၣ်အံၤလီၤ.

ဖဲတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်လၢအဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်ဖဲ လၢနီၣ်ဝုဘၣ် ၁၉၉၇န့ၣ်န့ၣ် (Board of Educational Ministries) တူၢ်လိာ်ဒုးအိၣ် ထီၣ်သနူလာတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဒီးလီၤကဝီၤတဖၣ်အဂီၢ် လၢတၢ်ဃုထၢဒီးသမံသမိပုၤမၤစၢၤတၢ် (volunteer) ဒီးပုၤမၤတၢ်ဖိ (staff) လၢ ကဖဲးမၤတၢ်ဒီးဖိဒိဖိသ့ၣ်, သ့ၣ်စၢ်သးဘိၣ်ဒီးပုၤဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

သနူလာတၢ်တိၣ်န့ၣ် တမ့ၢ်လၢတၢ်တြီဃာ်ပုၤလၢအအဲၣ်ဒီးမၤစၢၤတၢ် လၢပုၤသးစၢ်တဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. မ့ၢ်ဒိသိး ကဟ့ၣ်တၢ် ဘၣ်တၢ် ဘၢလၢဖိဒိဖိသ့ၣ်ဒီး သ့ၣ်စၢ်သးဘိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သနူလာအဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကုၣ်ဟ့ၣ်ဖးအိၣ်န့ၣ် ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ် ဂုၢ်လၢလံာ်တဖၣ်အံၤလီၤ.

သနူဂုၤဒီးကြးဝဲလၢပုၤမၤစၢၤတၢ်ဒီး ပုၤမၤတၢ်ဖိ, လၢအမၤတၢ်ဒီးဖိဒိဖိသ့ၣ်, သ့ၣ်စၢ်သးဘိၣ်, မ့တမ့ၢ်ပုၤဂံၢ်စၢ် ဘၣ်ဒိညီလၢတၢ် အိၣ်ဖှိၣ်ဒီးလီၤကဝီၤပူၤအဂီၢ်

တၢ်ကရၢကရိဟ့ၣ်ဆၢတၢ် (Board of educational Ministries of the American Baptist Churches) ဟံၣ်ကံၢ်ပံၣ်ကျၢၤ လံာ်စီဆ့အတၢ်အုၣ်သးလၢ ဖိသ့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆိၣ်ဂုၤဟဲလၢယုၤ, ဒီးပုၤခဲလၢာ် (ဖိသ့ၣ်, သးပုၤ) ကြးဒီးတၢ်အဲၣ်, တၢ်သးကညီၤ လၢပဝဲကိးဂၤဒီးန့ၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ဒ်ပုၤပိာ်ကစၢ်ခရံၣ်အခံတဖၣ်အသိး, ပသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်က့ၤလၢကစၢ်ခရံၣ် တူၢ်လိာ်ဖိဒိဖိသ့ၣ်လၢ အဟဲဆူအအိၣ်, ဒီးဒုပုၤလၢအတြီဃာ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤလၢအတပျဲဖိသ့ၣ်ဟဲဆူအအိၣ်တဖၣ် အလီၤန့ၣ်လီၤ. ကစၢ်ခရံၣ်တူၢ် လိာ်မုၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်မူခိၣ်ဘိမ့ၢ်ဖိတဖၣ်အသိးလီၤ. ပအာၣ်လီၤတူၢ်လိာ်လၢကစၢ်ခရံၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်အဲၣ်, တၢ်သးကညီၤလၢပုၤ ဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညီလၢအဃုထၢတၢ်ဆိၣ်ဂုၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

လၢတၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်အပူၤတၢ်ကရၢကရိ (Board of Educational Ministries) ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလၢအမ့ၢ် တၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဖိသ့ၣ်, သးစၢ်ဒီးပုၤဘၣ်တၢ်မၤဆါအိၣ်ညီတဖၣ်အခွဲးအယၢ် ဒီးတၢ်သဘျူန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကွဲးမုၢ်ပုၤသ့ၣ် တဖၣ်အံၤလၢကဟဲ ဆူကစၢ်ယုၤအအိၣ်, ခိဖျိတၢ်ကရၢကရိအံၤအတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ, ပုၤဖျဲးဒီးတၢ်ပျံၤ, လၢတၢ်န့ၣ်န့ၣ် တၢ်ကရၢကရိအံၤအတၢ်အာၣ် လီၤဒီးတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ် ဒ်ကစၢ်ခရံၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်အကျိၤ (Background)

(လီၤကဝီၤ, မ့တမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အမံၤ) ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်တြီဃာ်, မၤဟါမၢ်ကွံာ်တၢ်မၤတရီၤတပါလၢ ပုၤကူပုၤကညီ, ဒီးကစၢ် ယုၤအတၢ်ဘၣ်တုဲလၢာ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ.

(လီၤကဝီၤ, မ့တမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အမံၤ) အိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်လီၤသးလီၤဆိၣ်တၢ်လၢဖိသ့ၣ်, သးစၢ်ဒီးပုၤဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညီ တဖၣ်အတၢ် ဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ခုၣ်, ဘၣ်ဘိၣ်ဘၣ်ညီအဂီၢ်, အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိာ်လၢအဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ခိ, သ့ၣ်သးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ် ဘၣ်, ဒီးတၢ်ဂုၢ်ဘၣ်ဃးဒီးက့း, ဒီးသးအိၣ်မၤစၢၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးဖိသ့ၣ်, သးစၢ်ဒီးပုၤဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညီတဖၣ်, ကအိၣ်ဒီး ခိၣ်ဃၢၤပူၤဖျဲးဒီးတၢ်မၤ တရီၤတပါအကလုာ်ကလုာ်အဂီၢ်, (လီၤကဝီၤမ့တမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အမံၤ) တူၢ်လိာ်တၢ်သိၣ်လိဟ ခုၤလၢ (လီၤကဝီၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အမံၤ) ခဲလၢာ်အဂီၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ်တဖၣ် ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲန့ၣ်လီၤ.

စးထိပ်လာ ၁၉၈၄ နှစ်နှင့် တစ်အိမ်ဖွဲ့အတိုင်းကရားကရိတဖန်၊ ဘဏ်တိုင်းသုံးသည့်အိမ်လော၊ အအိမ်ဒီးမူဒါလာပုမာတိုင်း ဖိဒီးပုမာ စာတိုင်းလောအိမ်လဲ၊ ကိမ်းမာဝဲလောကမာတိုင်းဒီး ဖိဒိဖိသုန်၊ သူတိုင်းသီးဘိဏ်တဖန်အဂီၢ်နုန်လီၤ။ အကတီၢ်ခဲအံၤ၊ တိုင်းအိမ်ဖွဲ့အ စာကတိုင်း ၂% ဘဏ်တိုင်းဆိုးအိမ်လောကွီၢ်ဘျီၣ်၊ မှ်လောတိုင်းအိမ်ဖွဲ့ခိန်ဒီးပုမာစာတိုင်း လောအမာတိုင်းလော ဖိသုန်အကျါတဖန် မာကမုန်တိုင်းအဃိလီၤ။ တိုင်းသမံသမိးဒီးဃုထာပုမာတိုင်းဖိဒီး ပုမာစာတိုင်းလောတိုင်းဖဲတိုင်းမာ ဘဏ်ဃးဒီးဖိသုန်၊ သးစါ၊ ပုၤ ကံၢ်စါဘဏ်ဒိဃိတဖန်နုန်၊ ဒုးအိမ်ထိဏ်တိုင်းကီတိုင်းခဲဒီးတိုင်းတြီမာတံၣ်တံၣ် လောဘဏ်တိုင်းဃုထာ ကိးနုၢ်အိမ်တဖန်၊ ဒီးတိုင်းကရၢ ကရိလောအဃုထာကိးနုၢ်ပုမာတိုင်းဖိတဖန်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးနုန်လီၤ။ ဘဏ်ဆဏ်ဒီး၊ ခိဖျိ တိုင်းသုဏ်ညါနုၢ်ပာ်တိုင်းလိဏ်ဘဏ်ဃးတိုင်းသမံ သမိးအတိုင်းမာ၊ ဒီးလောတိုင်းကဟုကယဏ်ဖိသုန်၊ သးစါဒီးပုၤကံၢ်စါဘဏ်ဒိဃိ တဖန်အဂီၢ်နုန်၊ ပုၤလောအသးအိမ်မာတိုင်းဒ်ပုမာတိုင်း ဖိဒီးပုမာစာတိုင်းတဖန် ကဒိကနုန်တိုင်းသိဏ်တိုင်းသီဖဲပုၤဃုသုဏ်ညါ အဂ့ၢ်အကျါနုန်လီၤ။

တိုင်းတဲဖျါဘဏ်ဃးပုၤကံၢ်စါဘဏ်ဒိဃိ၊ ဒီးဂုၤဂၤ - ဖိဒိဖိသုန်ဒီးသးစါတဖန်လိဏ်ဘဏ် တိုင်းအံးထွဲကွၢ်ထွဲလီၤဆီမှ်လော အသးအနုန်အလါ၊ အတိုင်းဒိဏ်တုဏ်ခိဏ်ပုၤအတီၤ၊ ဒီးအတိုင်းဆိကမိဏ်ခိဏ်လီၤကုၤအသးတဖန် ကဲထိဏ်ကုၤတိုင်းလောအမာဆူး မာဆါအိမ်ညါနုန်လီၤ။ တိုင်းမာဆူးမာဆါအိမ်သု၊ ခိဖျိတိုင်းလွဲကညး၊ တိုင်းမာဆူၣ်မာနုၢ်၊ တိုင်းစိကမိၤဒိဏ်ဘာတိုင်း၊ မုတမှ် တိုင်းပာၤဃဏ်အနီၢ်ခိ နုန်လီၤ။ တိုင်းမာဆူးမာဆါဒ်အံၤအသးတဖန်မာအသး ခိဖျိပုၤအိမ်ဒီးစိကမိၤလောအဖိခိဏ်၊ မုတမှ် ပုၤလောအဆိကမိဏ်ဝဲလောအမှ် ခိဏ်နုၢ်တဖန်နုန်လီၤ။ ဒ်နုန်အသး ပုၤဒိဏ်တုဏ်ခိဏ်ပုၤတနီၤလိဏ်ဘဏ်စ့ၢ်ကိးတိုင်းကဟုကယဏ် မှ်လောအဝဲသုဏ်အိမ်ဒီးတိုင်းကံၢ်စါဘဏ်၊ ဒီးတိုင်းမာဆါအိမ်သုညါကဒိဏ်အဃိလီၤ။

တိုင်းကတီၢ် “ပုၤကံၢ်စါဘဏ်ဒိဃိတဖန်” (Vulnerable population) ဘဏ်တိုင်းစူးကိးအိမ်လောတိုင်းပဏ်ဖျါ၊ ပုၤတနီၤလောအသး အနုန်အလါ အါ(၁၈၈၄ ဘျီၣ် မုတမှ် ၂၁ နုန်ဘျီၣ် လောအဘဏ်တိုင်းမာဆါအိမ်သုဒီးညါ၊ ခိဖျိတိုင်းလွဲကညး၊ တိုင်းမာဆူၣ်မာနုၢ်၊ တိုင်းစိကမိၤ ဒိဏ်ဘာ၊ မုတမှ် တိုင်းပာၤဃဏ်အနီၢ်ခိလောပုၤအိမ်ဒီးစိကမိၤလောအဖိခိဏ်၊ ဒီးမှ်စ့ၢ်ကိးခိဏ်နုၢ်လောအဂီၢ်နုန်လီၤ။ အဒိ၊ ပုၤလောအခိဏ်နုန်ဃာ၊ တိုင်းသူဏ်ဆးသးဆးတထိဏ်ဘးတဂၤနုန်၊ ကဘဏ်တိုင်းပဏ်အိမ်ဒ်အမှ် “ပုၤကံၢ်စါဘဏ်ဒိဃိ” နုန်လီၤ။ အါနုၢ်တိုင်းအံၤ၊ ပုၤ တဂၤဂၤ၊ ဘဏ်တိုင်းမာဘဏ်ဒိအိမ်ညါမှ်လောအသးပုၤ၊ အိမ်ဒီးတိုင်းဆူးတိုင်းဆါ၊ ခိဏ်နုန်တိုင်းဆါ (သးပုၤနီဏ်တိုင်း) နီၢ်ခိကံၢ်ဘါတလော၊ မုတမှ်၊ သးအတိုင်းသုဏ်ညါတပုၤထိဏ်ပုၤထိအဃိလီၤ။ တိုင်းအဒိအတံၣ်တဖန်အံၤ ပဏ်ဖျါထိဏ်ပုၤဒိဏ်တုဏ် ခိဏ်ပုၤတနီၤ၊ လောအပဏ်ဃုဏ်လော “ပုၤကံၢ်စါဘဏ်ဒိဃိ” အကရူၢ်တဖန်လီၤ။ ဘဏ်ဆဏ်၊ တိုင်းတဖန်အုၤတမှ်စရိပဏ်ဖျါထိဏ် တိုင်းလုၤတုၢ်လုၤတီၤဘဏ်။

တိုင်းသမံသမိးအတီၤ၊ ခံတီၤ

လီၢ်ကတီၢ်ဒီးတိုင်းအိမ်ဖွဲ့အိမ်ဖွဲ့ကြားဒုးအိမ်ထိဏ် ကျါကရဲလောတိုင်းသမံသမိးအတိုင်းမာ၊ လောတိုင်းဃုထာပုမာတိုင်းဖိ၊ မုတမှ် ပုၤမာစာ တိုင်းလောကမာတိုင်းလောဖိသုန်၊ သးစါဒီးပုၤကံၢ်စါဘဏ်ဒိဃိတဖန်အကျါ၊ ဒ်အမာဝဲသုအသးနုန်လီၤ။ တိုင်းအတီၤ ဘဏ်ဃးတိုင်းသ မံသမိးအတိုင်းနုန်ကျဲအိမ်ခံတီၤလီၤ။ တိုင်းသမံသမိးအတိုင်းနုန်ကျဲအံၤ၊ ကြားဘဏ်တိုင်းပိဏ်ထွဲ မာထွဲအိမ်ဖဲ တိုင်းဃုထာသမံသမိးပုၤ မာတိုင်းဖိ၊ မုတမှ် ပုၤမာစာတိုင်းလောကမာတိုင်းလောဖိသုန်၊ သးစါဒီးပုၤကံၢ်စါဘဏ်ဒိဃိတဖန် အကျါလီၤ။

တိုင်းအတီၤ ၁ (Level 1)

တိုင်းသမံသမိးအတီၤဝဲအံၤ ဘဏ်ထွဲဒီးတိုင်းဂုၢ်အါမံၤ၊ ဒီးပုၤကြားစူးကိးအိမ်လောတိုင်းဃုထာပုမာတိုင်းဖိ၊ ပုၤမာစာတိုင်းလောကမာ တိုင်းယံၣ်ယံၣ်တဖန်၊ မုတမှ် ပုၤဘဏ်ဖဲမာဘဏ်ထွဲလိဏ်သးဒီးဖိသုန်၊ သးစါဒီးပုၤကံၢ်စါဘဏ်ဒိဃိတဖန်ခိဂၤဂၤ၊ ဘူးဘူး တိုင်းတိုင်းနုန်လီၤ။ အဒိ၊ အိမ်ဘုးနုၢ်တိုင်းမာလိသရဏ်၊ ပုၤကွၢ်ထွဲဖိသုန်ဆဲး၊ ပုၤနုန်ဖိသုန်တိုင်းသူဏ်ဝံဏ်သးဆာ၊ ပုၤအံးထွဲကွၢ်ထွဲ ဖိဆဲး (တချူးထီဏ် တီၤကွီ) ပုၤအံးထွဲကွၢ်ထွဲသူဏ်ကုသးပုၤ၊ သးစါတိုင်းဖဲတိုင်းမာ၊ သးစါတိုင်းမာလိဖဲနုၤသဘျူ (camp), ပုၤနီဏ်သိလုဏ်၊ တိုင်းမာ လိလံၣ်စီဆုဖဲနုၤသဘျူ၊ တိုင်းလိဏ်ကွဲ(sport), ပုၤနုန်တိုင်းဖဲတိုင်းမာ၊ ခိဏ်နုၢ်ကွၢ်ဟုဏ်ကွၢ်စူး တိုင်းလောတိုင်းလီၢ်ဝးဝးနုန်လီၤ။ စရိ အံၤမှ်ဒ်တိုင်းပဏ်ဖျါထိဏ်တိုင်းဂုၢ်တိုင်းကျါတနီၤ၊ တမှ်တိုင်းပဏ်ဖျါလံၣ်လံၣ်ဆုဘဏ်။

တၢ်ဖံးမၤဒုးကဲထီၣ်တၢ် (Implementation)

တၢ်အိၣ်ဖီၣ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိ အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်ဒီးပၤလီၤအသးလၢ ကစူးကၢတၢ်သမံသမိးအတီၤတခါခါဝံၤအလီၤခံ, ကြးစးထီၣ် တၢ်မၤအတီၤတဖၣ်အံၤလီၤ.

တၢ်သမံသမိးအတီၤတၢ်, လၢပုၤမၤတၢ်ဖီၣ်ဒီးပုၤမၤစၢၤတၢ်တဖၣ်လိာ်တၢ်အိၣ်

(က) တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ဃး တၢ်မၤကမၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ/သဲး, ကြးလၢတၢ်မၤအီၤလီၤ. တၢ်အံၤဘၣ်တၢ်မၤ အီၤသ့ခိဖျါတၢ်သံကွၢ်သံဒီးပၤကီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါတၢ်မၤကမၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ/သဲးအလီၤအကျဲ မ့ၢ်တုၤဃီၤဆူကီၢ်ဆၣ်အချၢန့ၣ်, FBI အတၢ်မၤစၢၤလၢ တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါတၢ်မၤကမၢ်သဲး အတၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးဃါ အဂီၢ်လိာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢာ် ဘူၣ်လၢာ်စ့ၤလၢ တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ်, ကမ့ၢ်တၢ်အဆံးအစ့ၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကရၢကရိလီၤဆီလၢအဟ့ၣ်တၢ် မၤစၢၤဒ်အံၤအသိး ဒီးပံးန့ၢ်ဘူးလဲစ့ၤတဖၣ်အိၣ်ဝဲလီၤ. အလီၤအိၣ်ဝဲလၢ ပုၤမၤတၢ်ဖီ (လၢအပတံထီၣ်တၢ်) မ့တမ့ၢ် ပုၤမၤ စၢၤတၢ် (လၢပတံထီၣ်တၢ်) တဖၣ်ကဘၣ်ဆဲးလီၤအမံၤ, လၢလံာ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးဃါ, လၢအဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢပုၤကမၢ်ဃုသ့ၣ်ညါအ ဂ့ၢ်အကျိၤဘၣ်ဃးတၢ်မၤကမၢ်သဲးစန့ၣ်လီၤ.

(ခ) “ဖိလိတၢ်ဘျၢ” ကြးဘၣ်တၢ်ပံးဃာ်ကျၢၤအီၤလီၤတၢ်ဘျၢပၤဖျါဝဲလၢပုၤတဂၤဂၤလၢ အတမ့ၢ်နတၢ်အိၣ်ဖီၣ်ဖိ, ဒီးတမ့ၢ်ပုၤလၢနတၢ်ကရၢကရိအပူၤန့ၣ် တကြးတၢ်ဃုထၢအီၤ ဒ်ပုၤမၤတၢ်ဖီ, မ့တမ့ၢ်, ပုၤမၤစၢၤတၢ်, ဘၣ်ထွဲဒီးဖိသ့ၣ်, သးစၢ်ဒီးပုၤဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညီတဖၣ်, တချုးအပတံထီၣ်တၢ်ပုၤထီၣ် (ဖိ)လၢန့ၣ်ဘၣ်.

(ဂ) လံာ်ပတံထီၣ်တၢ်ကြးဘၣ်တၢ်မၤပုၤအီၤလီၤ. ပုၤမၤတၢ်ဖီ မ့တမ့ၢ် ပုၤမၤစၢၤတၢ်တဖၣ်ကဘၣ်မၤပုၤလံာ်ပတံထီၣ်တၢ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢလံာ်ပတံထီၣ်တၢ်အပူၤ, ကြးပၤဃုဒီးနီၣ်တဂၤအဂ့ၢ်အကျိၤ (ဒ်အမ့ၢ်, အိၣ်ဆိးလီၤကျဲ, လီတဲစိနီၣ်ဂံၢ်) ဃုဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီၤ, ဒီးတၢ်ဖံးတၢ် မၤလၢအမၤတုၢ်လံဝဲတဖၣ် အဂ့ၢ်အကျိၤလီၤ.

(ဃ) ပုၤမၤတၢ်ဖီ မ့တမ့ၢ်ပုၤမၤစၢၤတၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဖီၣ် တၢ်ကရၢကရိ, ပုၤအမံၤအသ့ၣ်လၢကဟ့ၣ်တၢ်အုၣ်အသးဘၣ်ဃးဒီးတၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤ ဒီးအတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤဟ့ၣ်တၢ်အုၣ်အသးတဖၣ်, တဘၣ်မ့ၢ်ဘူးတၢ်တဖၣ်ဘၣ်. ပုၤဟ့ၣ်တၢ်အုၣ်အသးတဖၣ်ကဘၣ်ဆဲးကျိးအီၤ, ခိဖျါလီတဲစိ, မ့တမ့ၢ် တၢ်ကွဲးမၤလီၤတၢ်က့ၤပုၤမၤစၢၤတၢ်, အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂ့ၢ်, တၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂ့ၢ်ဒီးအသကဲာ်ပဝး အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

(င) တၢ်အိၣ်ဖီၣ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်ကရၢကရိကြးဟ့ၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖီဒီး ပုၤမၤစၢၤတၢ်တဖၣ်အံၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢပုၤပုၤတချုးအ ပံးထီၣ်ဖီၣ်ထီၣ်မူဒါ, တၢ်ဖံးတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ.

(စ) တၢ်အိၣ်ဖီၣ်/တၢ်ကရၢကရိကြးပံးဃာ် လံာ်တြိာ် (file) ဘၣ်ဃးဒီးပုၤမၤတၢ်ဖီ, ဒီးပုၤမၤစၢၤတၢ်တဂၤစုာ်စုာ်အဂ့ၢ်အကျိၤ ပၤဃုဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဒီးန့ၣ်ဝဲ လၢတၢ်သမံသမိးအခါ (လံာ်ပတံထီၣ်တၢ်, တၢ်သမံသမိးက့ၤဂ့ၢ်ကျိၤ, တၢ်ကွဲးနီၣ် ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤကမၢ်သဲး, တၢ်စူးကွံာ်ညိကွံာ်အလံာ်တီလံာ်ဖိ, ဒီးတၢ်မၤလိလၢအဒီးန့ၢ်တုၢ်လံဝဲတဖၣ်)န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သမံသမိးအတီၤ ၂

တၢ်သမံသမိးအတီၤအံၤ အဂ့ၢ်အကျိၤတအါထဲသိးအတီၤ (၁), ဒီးဘၣ်တၢ်စူးကၢအီၤလၢပုၤမၤတၢ်ဖီဒီး ပုၤမၤစၢၤတၢ်လၢအမူအဒါ ဒီးအတၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးဖိသ့ၣ်, သးစၢ်, ပုၤဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညီတဖၣ် မ့ၢ်ဒ်ကရူၢ် (group)အသိးန့ၣ်လီၤ. အဒိ, လီၤလၢဒ်သိးအံၤကပၤ ဃုဒီးသရၣ်န့ၣ်လီၤသိၣ်လိတၢ်လၢပုၤဂၤအလီၤ, မ့တမ့ၢ်ပုၤမၤတၢ်ဖီန့ၣ်လီၤမၤတၢ်လၢပုၤဂၤအလီၤလၢ တၢ်ဆၢကတီၢ်ဖျၢာ်ကိာ် ဖဲတၢ်ဂ့ၢ်ကီခဲအိၣ်ထီၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

လၢပုၤမၤတၢ်ဖိဒီးပုၤမၤစၢၤတၢ်လၢ အလိၣ်ဘၣ်တၢ်သမံသမိးအတီၤ (၂) အဂီၢ်န့ၣ် - တၢ်အတီၤ (step) (ခ) တုၤဃီၤဆူ (စ)လၢ အဘၣ်တၢ်ကွဲးဖျါတုၤလံအီၤတဖၣ် ကြးဘၣ်တၢ်ပိၣ်ထွဲမၤထွဲအီၤလီၤ. တၢ်အတီၤ (က)လၢအဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါတၢ်မၤ ကမၣ်သဲးအဂီၢ်န့ၣ်, အလီၢ်တအိၣ်လၢပုၤကဘၣ်မၤအီၤလၢ ပုၤတဖၣ်အံၤအဂီၢ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တမၤ သကိးတၢ်ဒီးဖိသ့ၣ်, သးစၢ်, ဒီးပုၤဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညါတဖၣ်ခီၣ်ဂၤ(one - on - one)(ဖိသ့ၣ်တဂၤဒီးပုၤမၤစၢၤတၢ်တဂၤ) ဒီးအတၢ်ထံၣ်လိၣ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ် ကမ့ၢ်ဒၣ်စ့ၤဘျီအဃိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၣ် - တၢ်န့ၣ်ကျဲတဖၣ်အံၤတၢ်ကြးစူးကါအီၤဖဲ တၢ်ဃုထၢပုၤမၤတၢ်ဖိ, မ့တမ့ၢ် ပုၤမၤစၢၤတၢ်လၢကမၤ သကိးတၢ်ဒီးဖိသ့ၣ် သးစၢ်ဒီးပုၤဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤလီၤတၢ်လၢတၢ်မၤတဖၣ်အံၤလီၤပလိၣ်ဒီး ထံကီၢ်သဲးစးတက့ၢ်.

ဖိသ့ၣ်, သးစၢ်, ပုၤဂံၢ်စၢ်ဘၣ်ဒိညါတဖၣ်, ပုၤမၤတၢ်ဖိ, ပုၤမၤစၢၤတၢ်တဖၣ်, လၢအတလဲၤခီဖျိတၢ်ဃိထံသ့ၣ်ညါလၢ အဘၣ်တၢ်ပၣ် ဖျါတုၤလံတဖၣ်န့ၣ်, တၢ်ကြးတၢ်စူးကါအီၤဘၣ်.

[Adopted by the Board of Educational ministries 4/12/97

[Supported by the American Baptist Resolution on the Church and Child care, the American Baptist policy statement of Family Life, and the American church, the American Baptist Resolution Against Sexual Explotation of children]

This policy is downloadable from <http://www.nationalministries.org/children/policy.cfm>

This policy is also based on the following resolution.

American Baptist Resolution on Mass Media <http://www.abc.usa.org./resources/resol/massed.htm>

American Baptist resolution aganist sexual Exploitation of Children <http://www.abc.usa.org./resources/resol/exchild.htm>.

American Baptist resolution Family Violence <http://www.abc.usa.org./resources/resol/famviol.htm>

American Baptist Declaration on Children and the Misconduct of Those They trust <http://www.abc.usa.org/ resources/resol/child miss.htm>

sample application for volunteers: <http://www.national ministries.org/Children/exbibita.cfm>

sample acknowledgement of policies: <http://www.nationalministries.org./Children/exhibit a.cfm>

တော်ပင်ကီၤခီပန်တန်တဖန် ပင်ဖျါထီၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီးကူးလၢ ဖြဲတဲးစတဲးအတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်တဖန်အပူၤ (Associate Press) ပင်ဖျါဝဲလၢတၢ်ပင်ကီၤ (insurance) အခီပန်တန်သၢခါဒီးန့ၣ်ဖိး, အတၢ်ပင်ဖျါအါန့ၣ် ၂၆၀ခါကိးန့ၣ်, ဘၣ်ဃးဒီးသးစၢ်န့ၣ်လါၤန့ၣ် ၁၈န့ၣ်, ဘၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါအီၤ (ဘၣ်ဃးဒီးကူး) လၢဖြဲတဲးစတဲး (protestant)အတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သရၣ်န့ၣ်လီၤ. ရံၣ်ဖိးတဖန်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအတၢ်ပတၢ်ထံၣ်လၢ တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သရၣ်မၤတရီၤတပါဘၣ်တဖန်န့ၣ်, တမ့ၢ်ထဲလၢ ခဲးသလး (Catholic)တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကီၤတၢ်ခဲဒ်အံၤအသိးတဖန် အိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢတၢ်အိၣ်ဖှိၣ် အဂၤတဖန်န့ၣ်လီၤ.

နီၣ်ဂံၢ် ၂၂၈, မ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်လၢအအါန့ၣ်ဒီးကိးန့ၣ်ဒဲးအတၢ်ထီၣ်ဃု (average) ဘၣ်ဃးဒီး “တၢ်ဆိုးလၢပနၢ်အီၤသ့” န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ် ဆိုးထီၣ်ခါခဲးသလးတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သရၣ်တဖန်, ဒီးရံၣ်ဖိးလၢတၢ်ပရၢပစၢ်, ကွဲၤလုလီၤ, ကွဲၤထံၣ်ဟူဒီးဂၤတဖန် ကကွၢ်ထံကွၢ် ဆးအဂီၢ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သရၣ်တဂၤဟ့ၣ်ထီၣ် အတၢ်ထံၣ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤလၢ (Fox News) အပူၤ, ဒီးဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်သံ ကွၢ်, “ဘၣ်မနုၤတၢ်ဂ့ၢ်အံၤပုၤတကန့ၣ်ဃုဒ်အီၤလဲၣ်” န့ၣ်လီၤ.

ရံၣ်ဖိးဘၣ်ဃးဒီးဖြဲတဲးစတဲးတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သရၣ်တဖန် အတၢ်မၤတရီၤတပါအဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်, တမ့ၢ်တၢ်ပင်ဖျါလၢ “ရိမဲခဲးသလး” အတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သရၣ်တဖန် လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အံၤန့ၣ် အတၢ်ကမၢ်တအိၣ်န့ၣ်ဘၣ်. (Father Jonathan Morris) စံး ဝဲလၢတၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်ပင်ဖျါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်လၢလၢပဲၤပဲၤ, ဒီးလၢအတၢ်ကွဲးအပူၤပင်ဖျါဝဲလၢ “တၢ်မၤ တရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီးကူးအံၤ မ့ၢ်တၢ်မၤအသးလၢခရံၣ်ဖိးအတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ကရူၢ်တဖန် ဒီးတၢ်ဒူၣ်တၢ်ဆၢဘၣ်ဃးဒီး ကရူၢ်တအိၣ်ဘၣ်.”

A P (Associated Press) ဒီးန့ၣ်နီၣ်ဂံၢ် ပင်ဖျါထီၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီးကူး, လၢတၢ်ဃုကျိၣ်စ့လၢတၢ်ပင်ကီၤခီပန်တန် (Insurance Company) သၢခါ, လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပင်ကီၤလၢ ဖြဲတဲးစတဲးအတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်လၢကီၢ်အမဲရကၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပင်ကီၤ ခီပန်တန်တဖန်မ့ၢ်ဝဲ, (Church Mutual Insurance Company, Guide One Insurance, ဒီး Brotherhood Mutual Insurance Company) န့ၣ်လီၤ.

ခီပန်တန်အိၣ်ကတၢ်လၢအမ့ၢ် (Church Mutual) ဟ့ၣ်ထီၣ်ရံၣ်ဖိး, ပင်ဖျါဝဲလၢတၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဃးဒီးကူး အနီၣ်ဂံၢ် ထီၣ်ဃု (average) အခါ ၁၀၀, ကိးန့ၣ်န့ၣ်, ပင်ဃုဒ်ဒီးသးစၢ် (တဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ) ဒဲးတဖန်, ဖဲအပူၤကွဲၣ်အနံၣ်တခဲးန့ၣ်လီၤ. (Guide One) ခီပန်တန်လၢပုၤစူးကါဃုတၢ်မၤစၢၤလၢအအိၣ်, အနီၣ်ဂံၢ်ထီၣ်ဘးဒ် (Church Mutual) တဝၣ်န့ၣ်, ဒီးန့ၣ်ရံၣ်ဖိးဘၣ်ဃး ဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါကူး လၢပုၤသးစၢ်(တဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤ) ကိးန့ၣ်, ဖဲအပူၤကွဲၣ်အနံၣ် ၂၀န့ၣ်လီၤ. (Brotherhood Mutual) ဒီးန့ၣ်ရံၣ်ဖိး ၇၃ခါ (နီၣ်ဂံၢ်ထီၣ်ဃု) ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါဖိသၣ် (ဘၣ်ဃးဒီးကူး) ဒီးကူးအတၢ်မၤကမၢ်ကိးန့ၣ်ဒဲးဖဲအ ပူၤကွဲၣ် ၁၅န့ၣ် န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် တၢ်မၤကမၢ်တဖန်အံၤတပင်ဖျါလီၤတၢ် ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢအသးအနံၣ်အလါၤန့ၣ်ဒီး ၁၈န့ၣ်, အနီၣ်ဂံၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်.

တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်ထီၣ်သတြီၤအစ့ၤကတၢ် ပုၤအဂၤ ၁၀၆၆၇, လၢအပင်ဖျါထီၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါအီၤ ဘၣ်ဃးဒီးကူး, လၢ တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သရၣ်, ဒီးတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သးပုၢ် (deacon) ဖဲ ၁၉၅၀န့ၣ်ဒီး ၂၀၀၂န့ၣ်အဘၢ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်တဖန် အံၤဘၣ်တၢ် ဟဆုၤဃုသ့ၣ်ညါအီၤလၢ ခဲးသလးအတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ် (John Jay College), ခီလုၣ်ကွဲၣ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤ ကမၢ်တၢ် သိၣ်တၢ်သီသဲးဒီးတၢ်မ့ၢ်တၢ်တီ, အတၢ်ပင်ဖျါထီၣ်က့ၤတၢ်မၤတပျုၣ်တပျီၤ, ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သရၣ် တဖန် အတၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်အဂ့ၢ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်ပင်ဖျါ ၄%လၢ (အဘူးကတၢ်) တၢ်အိၣ်ဖှိၣ် ၁၁၀,၀၀၀ဖှိၣ် ဒီးတၢ်အိၣ်ဖှိၣ် သရၣ်လၢအမၤ တၢ်လၢကီၢ်အမဲရကၤ (United States) လၢတၢ်အကတီၢ်ဖဲန့ၣ်တဖန်အဂ့ၢ်လီၤ.

ကီၢ်အမဲရကၤ (US) ခဲးသလးဘံးရီးအတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ် (Conference of Catholic Bishop) ဟ့ၣ်ထီၣ်ရံၣ်ဖိးကိးန့ၣ်, ဘၣ်ဃး ဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါကံး, ဒီးတၢ်ဃုကျိၣ်စ့အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိုးအိၣ် ၆၃၅ခါ ဖဲ ၂၀၀၆န့ၣ် ဒီးစ့ၤန့ၣ်ဒဲးတၢ်ဆိုး အနီၣ်ဂံၢ်လၢ ၂၀၀၅န့ၣ်အပူၤ ၉% န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိုးခဲလၢဒ်မ့ၢ် ၁၄ခါ (၂%) ပင်ဃုဒ်ဒီးဖိသၣ်န့ၣ်လါၤန့ၣ် ၁၈န့ၣ် ဖဲ ၂၀၀၆န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိုးအိၣ်တုၢ် ၆၂၁ခါန့ၣ်, မ့ၢ်ပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပဲၤအတၢ်ဆိုး, လၢတၢ်မၤတရီၤတပါဖိသၣ်ဖဲန့ၣ်ပူၤကွဲၣ် တဖန်န့ၣ်လီၤ.

APအရံဖိပပ်ဖျါဝဲလၢဖြဲတဲးစတဲး အတၢ်ပပ်ဖျါအနီၣ်ဂံၢ်တဖၣ် တၢ်မၤန့ၢ်အီၤကီၢ်, မ့ၢ်လၢခရံၣ်ဖိဒုကရူၢ်တဖၣ် အိၣ်ဝဲဒီးတၢ်တအိၣ်ပပ် ဖျါအသးဒဲးသလးအတၢ်အိၣ်ဖျါဘၣ်. တၢ်အိၣ်ဖျါအါဖုအိၣ်ဒီးအတၢ်ပၤတၢ်ပြဲဒၣ်ဝဲအပိ ကဲထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢပုၤကဒိး န့ၢ်ရံၣ်ဖိးအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.

Father Morris ကွဲးတၢ်လၢတၢ်အံၤအဂ့ၢ် ဒီးစံးဝဲလၢ, “တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်ကစီၣ်လီၤသးအုးလၢ ဖြဲးတဲးစတဲးအတၢ် အိၣ်ဖျါအဂီၢ်”, ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်သးအုးလၢပဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. အဝဲကွဲးတၢ်ဒဲးအံၤ “ယအဲၣ်ဒီးလၢတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဒဲးအံၤအသးန့ၢ် ကဘၣ်တၢ်တြီၤဒဲးအီၤ မ့ၢ်ယတၢ်အိၣ်ဖျါဒၣ်ယဲဒၣ်လဲၣ် - မ့ၢ်လၢဖိသ့ၣ်အါဂၤကဒိးန့ၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢန့ၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် ဒဲးယစံးတုၢ်လဲဖဲအပူၤကွံၣ် တမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ဘးဒီးတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါအဂ့ၢ်အကျိၤဘၣ်. တၢ်မၤတရီၤတပါဖိသ့ၣ်န့ၢ်, မ့ၢ်တၢ်လၢ အဘၣ်ဘးဒီးပုၤတဂၤဘၣ်တဂၤလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဘးဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါဖိသ့ၣ် ဘၣ်ဘးဒီးကွဲးလၢတၢ်အိၣ်ဖျါ အတၢ်သ့ၣ် ထီၣ်ပူၤန့ၢ်, ဘၣ်ထွဲဒီးပုၤကူပုၤကညီအိၣ်ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါ, လၢအပံးန့ၢ်တၢ်အခွဲးအယၣ်လီၤဆီ, ခိဖျါအလီၢ်အလၢ, တၢ်စိကမိၤလၢအမၤဆူၣ်မၤစိးပုၤဂံၢ် စၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးညီတဖၣ်န့ၢ်လီၤ. ပုၤခဲးသလးတၢ်အိၣ်ဖျါသရၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တီဒီး တၢ်အိၣ်ဖျါအတၢ်သိၣ်လိသီလိန့ၢ် တၢ်မၤတရီၤ တပါဒဲးအံၤတအိၣ်ထီၣ်လၢခဲးသလးတၢ်အိၣ်ဖျါပူၤဘၣ်. မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်မ့ၢ်တၢ်တီလၢ ဖြဲးထဲးစတဲးအတၢ်အိၣ်ဖျါတဖၣ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအံၤ, တမ့ၢ်တၢ်သိၣ်လိကမ့ၢ် အပိဘၣ်. မ့ၢ်ပုၤတဂၤဘၣ်တဂၤလၢအတတီဒီးအတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ တၢ်စူၢ်တၢ်န့ၢ်, အတၢ်ကမၢ်န့ၢ်လီၤ.

တၢ်အုၣ်ကီၢ်အပူၤခိၣ်ပုၤန့ၢ်တဖၣ်စံးဘၣ် AP -လၢတၢ်မၤတရီၤတပါဘၣ်ဘးဒီးကွဲး, အတၢ်လဲလိာ်တအိၣ်, ဖဲအပူၤကွံၣ်အန့ၣ် ၂၀ အပူၤအတုၤန့ၢ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖျါတဖၣ်မၤတၢ်အါမး လၢကတြီၤဒဲးတၢ်မၤတရီၤတပါဖိသ့ၣ် (ဘၣ်ဘးဒီးကွဲး) န့ၢ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖျါ တဖၣ်ဃုသ့ၣ်ညါဒီးသမံသမိးပုၤမၤတၢ်ဖိ, ဒီးပုၤမၤစၢၤတၢ်တဖၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤ, မၤထီၣ်ပဲတြီၤဖိတဖၣ်လၢ ဖိသ့ၣ် ဆံးတဖၣ် အအး, ဒီးတၢ်လိာ်ကွဲးလီၢ်, အိၣ်ဒီးပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပုၤခဲးဂၤလၢ အမၤသကိးတၢ်ဒီးဖိသ့ၣ်လၢအးတအးဃီအပူၤန့ၢ်လီၤ.

ကီၢ်အမဲရကၤအဖြဲထဲးစတဲး အကရူၢ်ဖးဒိၣ် (Southern Baptist Convention) ဘၣ်အသးလၢ တၢ်ကဃုသ့ၣ်ညါ (Southern Baptist) အတၢ်အိၣ်ဖျါသရၣ်ဒီး ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢအဘၣ်တၢ်ဆိုးအီၤတဖၣ် အဂ့ၢ်အကျိၤ (database)လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တနီၤအာၣ် လီၤအတၢ်ကမၢ်ဒီး ဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်တံၣ်အီၤလၢကွီၢ်ဘျီပူၤလၢ အမၤကမၢ်သဲးစးဘၣ်ဘး တၢ်မၤတရီၤတပါ(ကွဲး) မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်မၤတံၣ်တံၣ်တၢ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဆုၤအီၤဆူ SBC အပၤဆုၤတၢ်ကမံး တံၣ်န့ၢ်လီၤ. တန့ၣ်အံၤတၢ်အိၣ်ဖျါ ဖျါဖးဒိၣ်တူၢ်လိာ်တၢ်အာၣ်လီၤ (လၢအတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်စၢၤဃၣ်) ဒီးပပ်ဖျါထီၣ်တၢ်ထီဒါ တၢ်မၤကမၢ်ဖိဒဲးဖိသ့ၣ်လၢအမ့ၢ် အသကဲၣ်ပဝးလီၤသးဖျါးတပျုၣ်တပျီၤန့ၢ်လီၤ.

Bob Allen is Managing editor of Ethics Daily. com. @07.0..07 EthicsDaily <http://www.ethics daily. com/article - detail cfm. AID = 9149> Used by permission.

Workshops for Church Life and Leadership © 2012 American Baptist Home Mission Societies, American Baptist Churches USA. Permission is granted to photocopy for use in national, regional and local educational events. All other rights reserved. This online resource is supported by the America for Christ Offering.